

טיב הקהילה

ב"ד

צו-הג הפסח
י"ד ניסן תשפ"ה

המסמך לפי אופק דרושלים

זמן הדלקת הנרות ומצ"ש

הרה"נ 6:30
מוצ"ש 7:44
ר"ת 8:23

סוף זמן קריאת שמע והפילה

סוק"ש א' 8:40 | **סוק"ש א'** 10:00
סוק"ש ב' 9:24 | **סוק"ש ב'** 10:29

המסמך לפי ששון קי"ז

נ"ל פס:

778

י"ל ע"י קהילת שבתי בבית ד'

בנשיאות מנורנו ורבנו הר"צ
 רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

טיב הפרשה

בגד המוסף גורע

ענין זה הוא יסוד גדול שמוטל על האדם להיות מודע לכך כל ימיו, כי כל חזון רוחני היצר האחרון, ואף אחר שזכה להתעלות הרבה עליות עדיין עיני היצר צרה בו ומבקש להכשילו, ובכל מעשה שחפץ הוא לעשות אף אם מכוון בו לשם שמים מוטל עליו מקודם להתבונן אם אכן זהו רצון הבורא או שאינו כי אם נסיון מצד היצר המנסה להטעותו. בספריו של הרה"ק החוזה מלובלין ז"ל הדפיסו רשימה של הנגהות שכתב החוזה לתלמידיו, ויש בהם כמה וכמה הנגהות שבסופם כתב 'ולפעמים יעשה בהיפך' והקורא שאינו מתבונן בעומק כוונתו מתפלא על כך, כי מאחר שהנגהות

אלו נזכרים לטובה בין יתר הנגהות הטובים למה יש צורך לפעמים לשנות? וכמו כן אינו מובן מתי יש לשנות ומתי לא? אך על פי דברינו מובנים הדברים כי תמיד מוטל על האדם לשקול אם יביאו הדברים לידי המטרה הטובה שבה הוא חפץ, ובאם רואה תקנה מעורבת עם תקלה יקבל שכר על הפרישה...

וכאמרת עובדא שהיה אצל מרן בעל החפץ חיים ז"ל, שהקפיד על תלמידו ישיבתו בראדאין שילכו לישון בשעה עשר בלילה כדי שימלאו את השניה הנדרשת להם, וזהו דעתם מיושבת עליהם ויהיה ביכולתם לעבוד את הבורא כדבעי ביום המחרת. והחפץ חיים בעצמו היה מורו את הבחורים לעלות על יצועם, וזהו סמכה את האור הדלוק בחייל הישיבה כדי לוודא בכך שלא ישיארו איזה בחורים המתחכמים על דעתו.

אולם היו איזה בחורים שטענו לחשוב שדעתם יותר יפה מדעתו של החפץ חיים, ושיערו בדעתם שאינם צריכים כל כך הרבה שעות לשינה, ועדיין יכולים הם לשקוד על תלמודם עוד שעה או שתיים או יותר, והללו גם עשו מעשה, ואחר שהחפץ חיים הלך לדרג, קמו מיוצעים וחזרו להיכל הישיבה ושוב האירו את הריכל ושוב לתלמודם.

כך נהגו תקופה ממושכת עד שביום מן הימים הבחין החפץ חיים בדבר, וחזר גם הוא להיכל הישיבה לחירות לאלו הבחורים לצייט לפקודתו, ובבית ברירה חזרו ליעוצם, אולם היו כאלו ש'ציד החסידות' עדיין לא פסקה מהם ושוב חזרו כבראשונה אל הגמרא והם לא ידעו שגם החפץ חיים מכיר בטיבו של אותו 'צד' ולא העלה על דעתם ששוב יופיע החפץ חיים לטמות בהם, אולם כך היה מעשה, שהחפץ חיים הופיע בשלישית כדי לוודא שכולם מציתים לפקודתו, וכשמצא שוב את החכמים כשהם רכונים על ספריהם פתח ואמר:

תלמידי ירקם, שמא סבורים אתם שרצוני שלא תלמדו ותעסקו בתורה. דעו לכם שטענתו היא בידכם, ואדרבה, רק את טובתכם ואת תורתכם אני דורש, ואסביר לכם את מעשי.

נהג האין יכול היצר הרע לקבל אחיזה כלשהי אצל בחורים משיבת ראדאין, השקועים רק בעולמה של תורה? וכי יבאו ויאמר להם שלא ילמדו? הלא ידעו הוא שתלמידי הישיבה לא ציינת לו. אולם מאחר שיש לו תפקיד להטות בני האדם מן הושר, לכן מצא היצר המצאא לפתות את התלמידים לקיצוניות, ולפתותם שיוסיפו להקדיש עוד ועוד שעות לעסק התורה, בכך מביטה הוא את הצלחתו, בידעו שכוחותיהם של הבחורים לא יעמדו להם ויתחפרו על ידי זה לבסוף לחולים בגוף ובנפש ר"ל, והדברים יתנו את אותותיהם בכל ימי חייהם כי יצטרכו להתמודד עם חולשותיהם ושוב לא תהיה ביכולתם להתמיד בלימודם כדבעי. וכאן הפטיר החפץ חיים את דבריו באמרו: האם נסיעה בידו לדרוס אותנו?

לאור האמור מובן כוונת 'דבני ניסים' שבנושט הידיו שתיקן (הנאמר בסדר 'יום כיפור קטן') מתוודים בין השאר גם על מה שהחמירו במקום המתור, וכלשונו שם: 'את אשר התרת אסרתך, ובראיה שטחית מעוררים הדברים תמיה, כי גם אם אין צריכים להתמיד ולהתנער מן המתור, למה יהיה האדם בגד חוטא אם כן יחמיר? ולמה לו להתוודות על כך?

אולם לדברינו האמורים יש לומר שאכן אין זה מן הראוי להחמיר או להתחסד עם הבורא כל עוד שאין מתבוננים היטב אם אין הדברים מביאים לידי תקלה, ועל זה שלא התבונן מראש מוטל עליו להתוודות...

ועש אהרן

ובניו את כל הדברים אשר צוה

ה' ביד משה: ה' + ופירש"י: ועש אהרן ובניו - להגיד שבחן שלא הטו ימין ושמאל:

מותק הבטה שטחית בדברי רש"י אלו הם נראים כתמוהים שהרי מה שבה הוא זה שעדיקים גדולים כעין אהרן ובניו לא שיעו מצויו השנית, ואילו היתה התורה מתפארת באנשים קלי דעת שהתגברו על יצרם כדי לקיים רצון בוראם נחא אבל כאן הרי מדובר בהמוניות שבדור דיעה, ומהו אם כן השבח בזה שלא הטו ימין ושמאל?

אולם האמת הוא שהליכת הגדולים והעדיקים בדרכי ה' הוא במידת מה יותר חידוש מהתגברותם של קלי דעת על יצרם, שהרי חז"ל העידו (סוכה נב.) שכל הגדול מחבירו יצרו גדול היסט, ואין הכוונה שהיצר מגביר התגברותו באותם הגדולים שהתגבר בו בתחילה, שכן אחר שהאדם מתגבר על יצרו הוא זוכה להתעלות, וידוע היצר שאם בעוד שלא התעלה לא התרשם מפיתויו, כל שכן שלא יתאוה להם אחר התעלותו, ולכן מנסה בפיתוים גדולים יותר שיעדיין יש בהם כבדי לעורר נסיון. וגם אחר שהאדם מתגבר על כל הפיתוים החומריים ומתעלה כל כך עד שהיו מופשט מרצונות של עולם הזה, אין היצר מניח את נשיקו, ותחבולתו במצב כעין זה הוא להפך עורר ולייג עצמו ל'יצר טוב' המפתה לקיום התורה והמצוות ומנסה לפתות את האדם למצוות כאלו שאינו מן הראוי שיקיימן, ועל האדם להיות ערום בחכמה כדי להבין שיער הרע מדבר מותק לבו. ושיפיר מובן לפי זה גדל השבח בזה שאהרן ובניו מלאו אחר דבריו של משה שכן מאחר שזו היתה חובתם היא היה היצר מנסה לפתותם שמן הראוי לעשות אחרת, ואם יעשו כפי שהוא מורה להם יעוררו בכך יותר נחת רוח ליוצרם, ובכל זאת התחכמו ל'שיר את העקמומיות שבלבם ולהבדיל בין טוב לרע.

לדברינו אלו מובן שפיר כוונת התורה בזה שמספרת לנו זאת, ואין להקשות שאין בה שום הוראה לדורות שהרי התורה מאירה בכך את עיני האדם ומורה לו שיתחכם על יצרו ולא ירדק את עצמו כשהיצר יופיע לפניו ופתה אותו על שחור שהוא לבן.

ישנם אין ספור מקרים שהיצר מנסה לפתות בני אדם על קיום מצוה כדי לעשות רווחים על ידה, ולכן מן הראוי שגם כל רצון טוב יעבור בדיקה מקודם כדי לראות אם אינה בגדר 'אלה קוץ'...

דוגמא אחת מיני אלף הוא ענין התפילה בציבור, שהיא חובה מצד הדין, אך משום מה ניכר הדבר שכאן מצא היצר לגבות את חובו, וראים את אברכים יראים ושלמים ששאפים לגדלות ואף על פי כן מזלזלים בזה, ואין זה ח"ו מותק התרשלות אלא כך עולה לפי חשבונם, כי עדיף שיתיישבו בקרן זוית בבית הכנסת, ולהתפלל במתינות מותק כוונה ודבקות מלקיים דברי הש"ע ולהתפלל במנין. אולם עלינו לדעת כי דבר זה הוא מהכסיס היצר, כי מאחר שרואה שאלו האברכים לא יפנו לעצתו עבור ענינים גשמיים מנסה הוא להעבירם מרצון השנית ע"י ענינים רוחניים, ובלבד שלא יקיימו רצון השנית כפי המובא בש"ע כפשוטו.

לא באנו בדברינו אלו לחלול בענין התפילה בכוונה ח"ו, ואדרבה מבינים אנו את חפצם והשתוקקותם של אלו החפצים להתעלות במעלות עבודת התפילה העומדת ברומו של עולם, אך בכל זאת כשמתעורר באדם חשק מעין זה מוטל עליו לשמור שלא יבוא על ידה לידי תקלה ולדי סטיה מפסקי השלחן ערוך, ואם הוא רואה שמוכרח על ידי זה לעבור על הדין, יבין כי זהו מעצת היצר, ולבסוף אחר שהיצר יבין שענין זה כבר פרוץ אצלו, אז יקח סמנו אותה הארה של השתפכות הנפש, וישאר קרץ מכאן ומכאן.

ועל כן באם אכן חפצים הם להרבות באיכות תפילתם, יורו את עצמם להקדים בואם לבית הכנסת עוד טרם שהיצר מתחילת תפילתו, ויקדימו תפילתם עד שבבוא הזמן שהיצר עומדים להתפלל תפילת 'שמונה עשרה' יהיה ביכולתם להתפלל עמהם אבל אסור להם לעשותה על חשבון תפילה בציבור כאמור.

טיב המערכת

• יציאת מצרים •

בליל הסדר ישבו יהודים בכל הדורות וסיפרו בניסי יציאת מצרים ואפילו בתקופות קשות כשעם ישראל היו במצור, קיימו את מצוות הפסח במסירות נפש ואף בירכו את הברכה המיוחדת של ההגדה 'אשר גאלנו ונאל את אבותינו ממצרים'. ונודה לך שיר חדש על גאולתנו ועל פדות נפשנו, והנה אי שם בשנות ה-40 ישבו בקצות יחידים בליל סדר מאולתר, אפילו הגדה הם השיגו, וכשהגיעו לברכה זו לא ידעו כיצד אפשר לברך ברכה כזו בזמן שהם נמצאים בעסק הכבא, איך אפשר לומר 'נודה לך על גאולתנו בזמן שהם נמצאים בעסק הגלות והשעבוד? חשבו אולי הפעם אפשר לדלג על הברכה, אבל זה חלק מנוסח ההגדה, ואיך אפשר לדלג? עד שלבסוף הציע אחד מהם הסבר ותשובה למה אפשר וצריך לברך גם עכשיו, גם במצב נורא שכזה מה היתה התשובה?

המצוה הבולטת בליל הסדר היא המצוה לספר ביציאת מצרים 'וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובה', ועלינו להבין מהי החשיבות הגדולה של לספר ביציאת מצרים עד שכל מי שמרבה לספר יותר הוא משובה יותר? וכדי להבין את הדברים נזכיר את מה שכתבו הרבה בספרים ששעבוד מצרים מורה על השעבוד של כל אחד ואחד משראלי בכבלי היצר הרע, וכמו שאמרו חז"ל 'יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו, ולאמלא הקב"ה עוזו אינו יכול לו, זהו כי דומה לשעבוד מצרים גם שם לא היה מציאותי שייצאו בני מצרים בלי גם עד שהקב"ה היה צריך לבוא בעצמו ולהוציאם משם ל"א על ידי מלאך ולא על ידי שליח.

אמור מעתה כשאומרים גאולה ויציאת מצרים אין הכוונה על גאולת הגופים ממצרים אלא על גאולת הנפשות, כי הגלות האמיתית היא בגופו, שהרי אדם הרוחק אחר תאוותיו, אינו אדם חופשי העושה ככל העולה על ליבו, אלא להיפך, הוא עבד הכבול בידיו של היצר הרע, כמו שאמרו חז"ל 'אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, ולכן ראוי לכל יהודי לברך תמיד על יציאתו ממצרים, ולהרבות בסיפור יציאת מצרים, כי לא משנה איפה נמצא הגוף, מה שחשוב זה שהגשמה לא במצרים! (ע"פ טיב המעדים-פסח)

ניתן לשמוע את שיחותיו של מנורנו ורבנו שליט"א • במספר מיוחד וישי

באידיש: 073-2951321 • בלשון הקודש: 073-2951320

עדכוני שיחות: 0534-100024

טיב
ההודעות

י"ד הוצעה הרוחנית ר' יעקב רבינוביץ | עורך: ש. גולדשטיין

הלכות חול המועד

דין החמץ שנמצא לאחר חמץ

א. המוצא חמץ בביתו, אם הוא בחול המועד יוציאנו מדרשותו מיד שלא יבוא לידי מכשול אכילה ויבערנו מיד (פי' תמז' ס"א וס"ב שם).

ב. ואם הוא ביום טוב שאסור לטלטל שהוא מוקצה כיון שאסור באכילה ובהנאה וגם הבערה אסור מפני שאינו לצורך היום לכן יכפה עליו כלי כדי שלא יבוא לאכול עד הלילה ואז יבערנו, ואפילו בחמץ דרבנן ג"כ אסור בטלטול (ושם וביב"ח ד"ה שלא).

ג. ואמנם הרבה פוסקים ס"ל דבחמץ שלא יטילו קודם החג שנמצא עובר עליו בכל יראה אזי אתי לא דבלי דראה ודוחה איסור טלטול דרבנן, וכמה פוסקים סוברים דאפילו לשרוף יאה מותר בכה"א אך למעשה נוהגין כפי פסק השו"ע דבכל גווני כופין עליו כלי, וס"מ במקום שנתנו כסברא האחרונה אין לבטל מהנהגם אך כ"ז דוקא בחמץ גמור, אבל אם הוא תבשיל שנאסר משום שנמצא בו חיטה וכד' לכו"ע אסור לבערו ביו"ט אלא כופה עליו כלי (ס"ב שם סק"ד).

ד. וס"מ לא מהני במה שיפקיד את החמץ שמצא בביתו לאחר זמן איסורו, שהרי בלא"ה הוציאו הכתוב מדרשותו ואסור בהנאה אלא חייב להשיביתו ולבערו (מ"ב ס' תמ"ה סק"ט).

ה. מצא חמץ בפסח ברשות הרבים אסור להגבירה, דמשעה שהגבירה קנאו ועובר עליו בבלי יראה, ואפילו אין דעתו לזכות בו אלא מגבירה כדי לסלקו ממקום שרבים עוברים עליו כדי שלא יכשלו בו נמי אסור וביב"ח ס' תמז' ד"ה בבית).

ו. ונחלקו האחרונים במצא חמץ בפסח אם צריך לברך על ביעור חמץ אם כבר בדק וביטל כדינו קודם הפסח דכיון שכבר בדק וביטל כדינו וקיים תקנת חכמים אפשר דבברכה לאישנה שבידו אז היה נכלל גם על כל מה שימצא בתוך הפסח וספק ברכות להקל (ס"ב ס' תמ"ה סק"ה).

ז. המוצא חמץ בביתו בחוה"מ פסח לאחר שמכר כל חמצו לזו, והיה בודאי גם זה בכלל לפי הנהגו לפרש הכל בלי יוצא מן הכלל, יעשה מחיצה טפחים ואם א"א לו לעשות יגבירו ויכניסו לרשות גוי המכור, ויאמר בפה מלא שישנו רוצה לקנותו, ויזהר ג"כ שלא יגע בחמץ עצמו ושמאלו ח"ט ס' קט"ו).

ח. כתבו האחרונים דאסור להריח לחם חם בפסח אף של א"י (באר הטוב ס' תמז' סק"ה, ביאור הלכה ס' תמז' ד"ה אפילו).

חמץ שעבר עליו הפסח

ט. חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח אסור בהנאה אפילו הניחו שווג או אנוס דקנסוהו רבנן הואיל ועבר עליו בבלי יראה וכל ימצא (פי' תמז' ס"ג וס"ב שם).

י. ואסור אף על פי שביטלו או הפקירו, ואע"ג דכשביטלו אינו עובר בבלי יראה, מ"מ חששו חכמים שאם נתירו כשביטלו יניח כל אדם את חמצו על אחר הפסח ויאמר שהפקירו קודם הפסח כדי שנתנו לו (ס"ה וס"ב סק"ד).

יא. וכמה אחרונים כתבו שאפילו אם בדק ג"כ כמנהגנו ונמצא חמץ לאחר הפסח אעפ"כ אסור בהנאה, שלא חילקו בדבר, ויש מן האחרונים שמקילים בבדק וביטל ונמצא אח"כ דמאי הוי ליה למעבד הרי עשה הכל כד"ן, ודעתם דעכ"פ בהנאה אין לאסור, ובמקום הפסח מרובה יש לסמוך עליהן (ס"ב שם סק"ה).

א. חול המועד אסור בקצת מלאכות ומותר במקצתן. הגה' לפי צורך הענין שהיה נראה לחכמים להתיר (ס' תמז' ס"א).

ב. הנה בעיקר איסור מלאכת חול המועד יש דיעות בין הראשונים יש שסוברים שהוא מדברי סופרים מפני שמצינו בתורה שנקראו מקרא קודש והרי הוא זמן חגיגה במקדש, לפיכך אסורם בעשיית מלאכה כדי שלא יזיהו כשאר ימות החול שאין בהן קדושה כלל. וס"מ לא החמירו בו כיו"ט משם והקילו בכמה דברים (ס"ב סק"א).

ג. והרבה פוסקים סוברים דהוא מן התורה והא דהקילו בכמה דברים הוא ע"פ הרשות שניתן לחכמים מן התורה במלאכת חוה"מ לפי צורך הענין להתיר, וכדדרישין לזה מקרא בגמ' (ותיבה דף י"ח) וזהו שסיים הרמ"א לפי צורך הענין וכל (ס"ב סק"א).

ד. ומאוד יש לזהר שלא להקל יותר ממה שהתירו חכמים דאח"ל המבזה את המועדות [הדין שיעשה בזה מלאכה כפדיון] כאלו עובר עכ"מ (ס"ב סק"א).

ה. והמוצא דבר מכל דבר שיסתפק בחול המועד בענין מלאכה, ילך אצל חכם ויעשה כהוראתו לכל יאבד עולמו ויהיה כענין ח"ו (והרי"א בספר שחת הרגל ליהוד' ל' ס"ט).

ו. והנה לפי דעת הפוסקים האלו שסוברים שהאיסור מדאורייתא כשיזדמן איזה ספק במלאכת חוה"מ צריך להחמיר, דהוא ספק בשל תורה ועכ"פ אף לשאר הפוסקים אין למרר להקל כ"א לצורך גדול (ביב"ח ד"ה ויותר במקצת).

ז. גם חייב לכבד חוה"מ במאכל ובמשתה וכסות נקיה שלא ינהג בהן מנהג חול. ומדרי"ל לבש הבגד של שבת (ס"ב סק"א).

ח. מצוות ושמחת בחגך וגו' הוא גם על חוה"מ ומבואר (בסיון תתק"ט ס"ב וס"ב שם) כיצד שמחתו, האנשים בזמן שבהמ"ק היה קיים היו אוכלין בשר השלמים לשמחה, וכדכתיב וחבת שלמים ואכלת שם ושמתו וגו', ועכשיו שאין בהמ"ק קיים אין יוצאין ידי חובת שמחה אלא ביי"ן שנאמר ויין ישמח לבב אנוש, אבל בשר אין חובה לאכול עכשיו כיון שאין לנו בשר שלמים וס"מ מצוה יש גם באכילת בשר כיון שנאמר בו שמחה, הקטנים נותן להם קליות ואגוזים והנשים קונה להם בגדים ותכשיטין כפי ממונו (ס"ב סק"א).

ט. וי"א דגם כהיום מקיים מצות שמחת יו"ט או באכילת בשר בהמה או בשתיית יין, ואין צריך שיהיה (הליכות אבן ישראל כשיטת הרי"א).

י. י"א דאין יוצאים ידי חובת שמחת יו"ט בבשר עוף (הליכות אבן ישראל).

יא. י"א דיוצאים להתחילה מצות שמחת יו"ט על ידי שתיית מיין ענבים ואין צריך דוקא יין (הליכות אבן ישראל).

יב. וכתבו האחרונים דאף דמוכח (בסיון קפ"ח ס"ז) דאין מחוייב לאכול פת דוקא בחוה"מ ורק דאסור להתענות מ"מ להתחילה מצוה לקבוע סעודה על הפת אחת בלילה ואחת ביום דכיון דמצוה לכבדו באכילה ושתייה ועיקר אכילה הוא לחם (ס"ב סק"א).

יג. איתא בירושלמי, אמר ר' אבא בר ממל אילו היה מי שימנה עמי התרתיו שיהיו עושין מלאכה בחוה"מ [הדין טקא וססר ודבר דהוה שאינו מלאכה גמורה] כלום אסור לעשות מלאכה אלא כדי שיהיו אוכלין ושותין ויגעין בתורה, ועכשיו אוכלין ושותין ופוחזין עכ"ל, וכתב הכל ב', נראה מזה שאיסור גדול בשחוק יותר ממלאכה שכוונת הש"ת בנתינת המועד היתה כדי להדבק ביראתו ואהבתו ולעסוק בתורתו התמימה עכ"ל (ס"ב סק"א).

יד. מצוה לגלח בערב יום טוב כדי שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול, ואין מלחין במועד, דאם היה חול מותרין לגלח בתוך המועד היו סומכין עצמן

לכתחילה ע"ז ויכנסו לרגל כשהן מנוולין, ואפילו אם גלח קודם המועד, דאין אין בו חשש זה שיכנס לרגל כשהוא מנוול, דהא גלח עצמו גם קודם הרגל, אפ"ה אסור משום הרואין, דהרואה לא ידע שגילה עצמו ויאמר שמוותר לגלח בכל גווני (פי' תמז' ס"א ב' וס"ב סק"א ג' ד').

טו. אפילו אם היה אנוס ומפני כך לא גלח בעי"ט, אינו מגלח במועד, והוא הדין למי שהיה חולה ונותרא במועד.

טז. קטן מותר לגלח במועד, אפילו נולד קודם הרגל, ואפילו בפרהסיא מותר, דהכל רואין שהוא קטן, ולא שייך ביה טעמא שלא יכנס למועד כשהוא מנוול דלאו בר מצוה הוא, ודוקא שיש לו שער רב דמצטער ע"ז (ס"ז וס"ב סק"טו י"ז).

יז. ובפ"מ מצד דאפילו הוא בן כמה שנים כל שלא הגיע ל"ג שנים מותר לגלחו במועד, וכן מוכח בס"א אף המ"א מסתפק דהיינו דהקטן נראה כגדול אפשר דאין להקל בפרהסיא (ס"ב סק"טו).

יח. כל אדם מותר לטול שפה בחול המועד. בין במספרים ובין בתער ואפילו איננה מעכבת האכילה, ואפילו בפרהסיא (ס"ה וס"ב סק"א).

יט. ומותר לחוף ולסרוק ראש במועד, אף על פי שמסיר שער, ואין בזה משום גילוח וכן כל רחיצה מותר (ס"ה וס"ב סק"ב).

כ. מותר לטול צפרנים ביד בין דרגל, אפילו במספרים (פי' תמז' ס"א בסנהדרין). אבל יש מחמירין ואוסרים וכן הוא המנהג להחמיר שלא לטול, בין בסכין בין במספרים (והרי"א).

כא. והטעם דסוברין דבזה שייך ג"כ הטעם כדי שלא יכנס למועד כשהוא מנוול ויחטא בערב הרגל (ס"ב סק"ב).

כב. אם נטלן מערב יום טוב מותר לטולן בחוה"מ (ס"ב סק"ב).

כג. לטול ציפורני בידיו או בשיניו מותר (ס"ב סק"ב).

כד. מותר לצחצח המנעלים בחול המועד (הליכות אבן ישראל).

כה. כל רפואה מותר בחוה"מ היינו שמותר לעשות אפילו מלאכה גמורה לצורך רפואה ואפילו לחולה שאין בו סכנה, אבל ביום טוב אסור אפילו לעשות דבר שהוא משום רפואה גמורה אטו שחיקת סממנים (ס"ב וס"ב סק"ה).

כו. אין מכבסין במועד, אפילו לצורך המועד, והטעם כדי שייכנס מעי"ט לצורך יום טוב ולא יכנס למועד כשהוא מנוול (פי' תמז' ס"א וס"ב סק"א).

כז. ואלו שמכבסין, מטפחות הדיים, והטעם שדרכן להתלכלך תיכף, וא"כ אפילו אם היה מכבס מעי"ט היו חוזרין ומתלכלכין ולכן אפילו יש לו הרבה מטפחות מותר לכבסן דצריך לכל יום מטפחת אחרת, אכן לפי מה שנהגו קצת שמחליפין רק משבת לשבת ע"כ אפילו יש לו רק שנים אין לכבסן בחוה"מ שדי להם בכביסה שמעי"ט (מא ס"ב סק"ד).

כח. מי שאין לו אלא חלוק אחד, דחלוק אחד מתלכלך אפילו כיבסו קודם יום טוב (ס"א ס"ב סק"ט).

כט. ויש מן הפוסקים דס"ל דכל זה דוקא בזמן התלמוד שהיה ניכר בעת שפשט חלוקו לכבסו שאין לו אלא חלוק אחד (ששתהלה היה חוגר אחרו על החלוק וכשפשטו חוגר חזרו על בגד העליון שלו) אבל לפי מנהג מלבושים שלנו שאין לנו חוגר על חלוק אחד, לא להקל בזה וס"מ נראה דאם היה החלוק של פשתן אין להחמיר בזה (ס"ב סק"ט).

ל. מיהו לא יכבסו רק הצריך להן, דהיינו חלוק אחד (ס"א).

לא. בגדי קטנים מותר לכבס, כי דרך הקטנים להתלכלך בטיט ובצואה תדיר (ס"א ס"ב סק"ז).

לב. ובגדי הקטנים ביותר, דהיינו אותן שמלפפים בהם ומשתנים ומוציאין רעי בהם מותר לכבס ד' וז' בפעם א', כי צריך לרבה מהם כל רגע

(ס"א). אבל לא יוסיף במכונה בגדים שיעטרך להם רק לאחר המועד (הליכות אבן ישראל).

לג. סתם קטנים אין להתיר בכבוס רק חלוק אחד (ס"ב סק"א).

לד. לא יכבסו רק בצנעה ולא בפרהסיא (ס"א).

לה. מותר לנהיג בגדים בחול המועד לצורך המועד (הליכות אבן ישראל ע"פ הט"ב ס' תמ"א סק"ט).

לו. מותר להטביל כלים בחול המועד (הליכות אבן ישראל).

לז. כשיש לו כלים המיוחדים לפסח שכבר אינו צריך להם ורוצה לארוזם לצורך שנה הבאה, אסור לעשות כן בחול המועד, דהוא טירחא שלא לצורך המועד, דהא כוונתו רק שלא יצטרך לטרוח בהם לאחר המועד (הליכות אבן ישראל).

לח. לענין שטיפת כלים אין צריך לדקדק אם יצטרך להם עוד בחול המועד זה או לא, אלא כל הכלים שמשתמש בהם בחול המועד אפשר לנקותם כדרכם, אף אם לא יצטרך עוד בחול המועד (הליכות אבן ישראל).

לט. מותר לקשור הצציצי בטלית בחול המועד (תקמ"ה ס"ג וס"ב סק"ב).

מ. דבר האבד, מותר לעשותו בחול המועד בלא שינוי, ר"ל שאם לא יעשהו עכשיו יבא לידי הפסד, מיהו בכל מה דאפשר להקל בערחה יעשהו (תקמ"ז ס"א ס"ב סק"א).

מא. כל סחורה אסורה, אפילו כל שהוא בין לקנות בין למכור (הקמ"ט ס"א).

מב. מיהו אם מזדמן לו ריוח מרובה במועד, יכול למכור בצניעה, ויוציא לשמחת יום טוב יותר ממה שהיה דעתו להוציא (ס"א).

מג. בגד שנקרע וגריך ללבוש במועד, אם הוא אומן צריך לעשותו ע"י שינוי, ואם הוא הדייט מתקן כדרכו (תקמ"א ס"ה).

מד. וכל אדם יחמיר ע"ע לתפור בשינוי זה, כי רוב בני אדם יכולים להוציא מלא מחט בבת אחת, והם בכלל אומן (ס"ב סק"ט).

מה. אפילו מלאכות המותרות אינם מותרות לעשותן אלא לעצמו או לאחרים בחנם (תקמ"ב ס"א).

מו. אסור לכתוב בחול המועד (תקמ"ה ס"א).

מז. לצורך רבים יש אוסרים כל שאינו לצורך המועד, ויש מתירין, ונהגו להקל בכתב שלנו שאינו מעשה אומן (ס"א).

מח. אם שמע דבר חידוש, מותר לכתבו כדי שלא ישכח, וכן אם ראה ספר מחדש, מותר להעתיקו אם לא ימצא להעתיקו לאחר המועד (ס"ט).

מט. ה"ה דמותר לשמוע לכתחילה כדי לכותבו. גם אין חלוק בין אם שמע החדוש מאחר או חידשו הוא עצמו, דהרבה פעמים מצוי שאדם שוכח מה שחידש כבר ואינו יכול לחדשו אח"כ. ואפילו בלא טעם שכתה כיון שבכל עת ורגע מוטל על האדם לעמוד בתורה ולחדש בה כפי יכולתו אין שייך לומר ימתן עד אחר יום טוב ואז יכתוב החידוש, דאדעתא זמן יהיה עליו חיוב אחר דהיינו שיהיה אח"כ חידושים אחרים ואם יתעכב בכתבית החידושים שלמד בתוך המועד יצטרך ללמוד שנית מה שלמד כבר ולהזכיר מה שחידש מכבר וזה יבטלנו מלימוד חידושים אחרים באותה שעה ואין לך דבר האבד גדול מזה, והעידו על הב"ח ז"ל שכתב חיוביו בחוה"מ וס"מ יזהר בכתבית חידושים שיכתוב כתיב שלנו, ואם יצטרך לכתוב איזה אות מרובה יכתוב אות שבור (ס"ב סק"ד).

נ. כמה אחרונים כתבו דבמדינתנו נהגו להקל בכבוס שלנו דאין מעשה אומן, ויש להם על מה שסומכין, והמחמיר יחמיר לעצמו, ונהגין לשנות קצת לעשות שורה עליונה עקומה (ס"ב סק"ה).

להוסיף בנסים שעשה לנו הקב"ה בעת יציאת מצרים

דבר פלא אנו מוצאים בסדר ההגדה של פסח שהוא מביא כמה נסחאות ודרשות שלא מצאנו בדברי חז"ל בשאר מקומות גם לא בסדר ההגדה שכתב הרמב"ם (בסוף הלכות חמץ וסעודה) כגון העוסק של כמה מעלות טובות למקום עלינו, או הדרשות של רבי יוסי הגלילי, רבי אליעזר ורבי עקיבא שדרשו מפסוקי התורה כמה מכות לקו המצרים במצרים וכמה לקו על הים שלא מצאנו דרשות אלו בשאר מקומות.

אלא אומר הגאון הקדמון רבי אליעזר אשכנזי זצוק"ל בספרו הידוע מנע"ה (פרק ד' – פירוש הגדה) שלגבי סיפור יציאת מצרים ניתנה רשות להוסיף על המטבע שטבעו חכמים ובכל מקום בכתוב שאפשר לדייק בו איזה דרש והוספה בסיפורי נסים שאירעו לאבותינו מותר לדרוש, והוא מה שאמרנו וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח.

בטעם הדבר כתב דכ"ן שהקב"ה עשה לנו טובות כפולות ומכופלות הרבה יותר ממה שאנו יודעים לפיכך צריכים גם אנו לכפול ולדרוש בנסים והנפלאות בכל מקום אשר נמצא איזה גילוי בעלמא בכתוב, כי כל כמה שנוסיף לדרוש בנסים והנפלאות עדיין לא נגיע לאפס קצוה של האותות והמופתים שראינו בעינינו.

והוא פירוש הכתוב (ותהלים קל"ד) לעושה נפלאות גדולות לבדו, דכאשר עושה הקב"ה נסים ונפלאות לעמו ישראל עוד יותר ממה שנגלה לנו לעינים נשאר מכוסה וידוע רק לו לבדו, ועבודתנו לבקש אחרים במקראות ולגלותם לפיכך הלכו חכמים ומנו כמה מעלות טובות למקום עלינו, וגם דרשו בריבוי מנין המכות שלקו במצרים.

על דרך זה יש לומר, דכשם שמצאו עלינו לספר ביציאת מצרים ולדרוש בנסים ונפלאות שעשה עמנו הקב"ה כמו כן צריכים אנו להתבונן הדק היטב בסדר הנסים והנפלאות שאירעו בימים ההם כי גם הם ששלם לא היה בדרך מקרה אלא הכל בחשבון מדוקדק ונפלא וכן אנו מוצאים אצל רבותינו הקדושים מאורי הדורות שהיו דורשים את סדר המכות כמין תומה, למה המכה הראשונה היתה מכת דם ולמה השנית צפרדע וכן על זה הסדר.

רבי יהודה היה נוהג בהם סימנים

בה בסדר ההגדה של פסח הולך בעל ההגדה ומונה את העשר מכות כסדרן אחד אחר השני, ואחר כך מחלק ביניהם לכמה חוליות וזהו לשון בעל ההגדה: אלו עשר מכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים ואלו הן: דם צפרדע כנים ערוב דבר, שחיך, ברד, ארבה, חשך, מכת בכורות ומוסיף על כך בעל ההגדה ואומר: רבי יהודה היה נוהג בהם סימנים – דע"ך עז'ש באח"ב.

בהשקפה ראשונה קשה להבין מה הוסיף לנו בעל ההגדה עם דברי רבי יהודה וסימנים, וכי מבלי אלו הסימנים לא היינו יודעים את הסדר של העשר המכות, מוכרח להיות שהיתה לו כוונה בזה, כפי הנדע שכל הסימנים שנתנו חז"ל בדבריהם אינם סימנים בעלמא אלא יש בהם כוונת רומזים ופלאים לפיכך גם כאן מוטל עלינו לברר למה ידמוזן סימני המכות דע"ך עז'ש באח"ב. ואפשר לומר כי חפץ היה בעל ההגדה לעורר אותנו ולרמוז לנו באשר שעתה שבו אנו מצויים לקיים את המצווה דאורייתא של (שמות כ"ב) למען תספר באזני בנך ובן בנך – שזוהו העיקר והתכלית של כל הלילה – כי לא די לנו בזה שנוציא בפנינו את סדר המכות במרוצה וכמעשה קוף בעלמא אלא נדרש מאתנו למיחד אחר כל מכה ומכה להבין ולידע אל נכון כיצד הייתה ומדוע היא באה על מצרים שהרי לא באו אלו המכות בסתם אלא לכל מכה ומכה היה חשבון מיוחד מדוע היא באה.

והיות שרצה בעל ההגדה לגלות לנו את זאת על כן לא היה לו די בזה שמנה את המכות אחת לאחת, אלא חזר עליהם באמרו שרבי יהודה היה נוהג בהם סימנים דע"ך עז'ש באח"ב ולומר בא שלא היה רבי יהודה כולל את כל המכות בבת אחת אלא היה משתתף ומחלק ביניהם כדי ליתן ריווח בין מכה למכה ולהתבונן על הסדר, מדוע מכה זו היתה ראשונה וזו שניה וכן הלאה, כפי שיבאר לקמן, מן הקל אל הכבד.

המצרים לקו באותה מדה שציערו את ישראל

הטעם הפשוט למה מכל המכות שבעולם הביא עליהם הקב"ה דוקא את המכות הללו, הוא משום שיש בהם משום מדה כנגד מדה, שבאותם הדברים שהיוו בהם מצרים וציערו את בני ישראל, באלו המדות ממש לקו הם בעצמם ונצטערו בהם ויש בידנו כמה וכמה מדושים המבארים את דמיון המכות אל צרות השעבוד, ואנו נציג כאן את סדר הדברים כפי שהביא רבינו בחיי (שמות י"ב ט"ט) שהיה הולך ומונה את הצרות שהיו המצרים מצערים בהם את בני ישראל ואת המכות שבאו עליהם במדה

כנגד מדה.

על הדבר שהיו כופים את ישראל לשאוב מממי היאור ולהשקות את שדותיהם על כן נהפך להם אותו היאור לדם. והיות שבני ישראל קרקרו מכאב לב לאחר שרשעים הקיצו אותם באמצע הלילה ללכת אל עבודת השדה, לפיכך הביא עליהם את הצפרדעים שהיו מקרקרין אפילו על משכבותם ולא נתנו להם לנוח על יצועם בלילה. והואיל שלא הניחו לישראל לרחוץ את גופם במרחצאות מן הוזהרה עד שבאו הכנים וצערו אותם כנגד זה באו עתה הכנים וציערו את גופם.

גם היו המצרים כופים את בני ישראל לצאת אל היערות ואל המדבריות לצוד עבדים זרבים ואריות לכן נענשו במכת ערוב שבאו כל חיותו יעד וטרפו בהם כהוגן. ועל דבר ששילחו את בהמתם כדי לישראל לרעות בשדות בא הדבר וכלה את סקנה הצאן שלהם. וכנקמה על המצרים שהיו משתעבדים בישראל ומחייבים אותם להחם את מימיהם בא עליהם השחיך שלא יוכל גופם ליגע במים.

אם לא די בזה שהשתעבדו בהם עוד הוסיפו הרשעים הללו חטא על פשע וסקלו את ישראל באבנים על כן נפרע מהם הקב"ה במכת הברד, שהיו ניתכין על ראשם אבני אש ומים בעז ובתעצומות. ומשום שכפו את ישראל לקצור את כרמיהם ולבצור את זיתיהם, בא הארבה והשחית את כל יבולם אשר בשדה.

וינן אשר הושיבו את בני ישראל מאחורי מסגר ובריה במקומות חושך וצלמוות הגיע עליהם מכת החושך והחשיך עליהם עולמם. והגדוע מכל, הם ביקשו להרוג את עם בני ישראל אשר הקב"ה העיד עליהם (שמות ד' כב) בני בכורי ישראל לפיכך עבר הקב"ה בארץ מצרים בלילה הזה והכה את כל בכוריהם.

דע"ך – פרעה וכל מצרים הודו במציאות השי"ת בעולם

כעת נמשך ונתבונן בעשרת המכות ונראה שכל סדר ביאתם לעולם לא היה באקראי כלל וכלל, אלא הכל עם חשבון מדוקדק וסדר נפלא הראשון ראשון והאחרון אחרון, וכדרך שביאר הכל יקר (שמות י"ז) בטוב טעם ודעת על יסוד דברי האבדנבאל שכלל המכות היו מחולקין ל' כתות וזהו מה שהיה רבי יהודה נוהג בהם סימנים דע"ך עז'ש, באח"ב שכלל חלוקה טעם מיוחד מדוע אירע כן.

כידוע היה פרעה כופר בעיקר רח"ל, ובשלשה דברים היה מכחיש, הראשון שהיה לכפור בעצם מציאות הבורא יתברך שמו, עד שהתירס כלפי מעלה ואמר (שמות ח' א) לא ידעתי את ה'. השני שהיה פרעה טוען, כי אפילו אם תמצא לומר שהקב"ה ברא את העולם, אבל כעת אין הוא משגיח על הנבראים בעולם התחתון. והשלישי, שהאמין פרעה בכוכבים ובמזלות בשמש ובירח שגם הם אלוה, ואף להם יש כח כמו הבורא כל עולמים עפרא לפומיהו. וכנגד שלש המשוגות הללו באו שלשה אנגדות של מכות והם הוכיחו לו אחד לאחד כי השי"ת הוא האלקים בשמים ובארץ, הוא ואין בלתי.

על הדבר שלא היה מאמין במציאות הבורא יתברך שמו, בא עליו החלוקה הראשונה של המכות, דהיינו דע"ך, והודיע לו כי יש אלקים בעולם. הדבר הראשון שלקח במצרים היה היאור, שעד עתה החזיקו המצרים בדעתם את היאור לאלוהיה ואין שום רשות שהוא מעליו, והנה כעת נודע להם לראשונה כי יש רשות שהוא גבוה מזה ועל כן נאמר במכת דם (שמות י"ז) בזאת תדע כי אני ה', שעתה נודע להם שיש אלקים בעולם.

כך גם היה עם הצפרדעים שהאדירו ופרסמו את שמו יתברך בעולם כשראו כולם כי הצפרדעים מקדשים שם שמם, והיו קופצים אל תוך התנורים הבוערים כנגד טבעם אפילו שלא נצטוו כלל עד שלעתיד למדו מהם חנניה מישאל ועזריה לקפוץ אל תוך האש והתפרסם שם שמם בעולם. ונוסף עליהם המכה השלישית מכת כנים שאו הוכרחו חרטומי מצרים להודות במציאות השי"ת ויאמרו התרטומים אל פרעה אצבע אלקים הוא (שמות ט' טו).

עז'ש – נודע שהקב"ה משגיח על בראיו בפרטיות

איחולתו השנית של פרעה, שהיה מכחיש את עניין ההשגחה פרטית שהיה אומר שהקב"ה משגיח בפרטיות על באי העולם אלא כל העולם מתנהג בערבותא באין שום חילוק בין צדיק לרשע, ועל דבר זה באה החלוקה השנייה של המכות – עז'ש, שטפחה על פניו ונודע לו מעל כל ספק שאינו אלא טועה ומטעה.

דבר זה נתפרסם ביותר על ידי מכת ערוב שבו ראו את גדול ההשגחה הפרטית על כל נברא ונברא, דהנה מצד אחד באו כל החיות בתערובת של מינים ממינים שונים עד שלמראית עין היה נראה שאין בהם שום סדר כלל ועם כל זאת הכל כיצד כל

החיות בלי שום יוצא מן הכלל נזהרים שלא להיכנס אל תחום ארץ גושן, מקום מושב בני ישראל, והיה זה לאות ולמופת לעיני כל שנוכחו לראות כי הקב"ה משגיח על בראיו בפרטיות.

דבר זה מדויק בקרא (שמות י"ח) והפליתי ביום ההוא את ארץ גושן אשר עמי עומד עליה לבלתי היות שם ערוב, ותיכף לאחר מכן מגלה לנו הכתוב למה היה כן, למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ, שאין הקב"ה שולט רק בשמי השמים העליונים, אלא אף כאן בארץ ובתחתונים.

כיוצא בזה היה במכת דבר, שגם שם ניכר החילוק בין בהמות המצרים שלקו בכדור ובין בהמות ישראל שלא נגע בהם המכה כלל, כדכתיב שם (שמות ט' ד) והפלתי ביום ההוא את ארץ ישראל ובין מקנה מצרים ולא ימות מכל לבני ישראל דבר. אותו העניין התגלה גם במכת שחיך, כאשר האבק פרח בכל ארץ מצרים ורק המצרים קבלו מזה צרעת וישראל לא ולא רק בין ישראל ומצרים הבחין השחיך, אלא אפילו בין המצרים בעצמם, שקודם נצטרעו התרטומים ורק לאחר מכן באו המצרים.

באח"ב – התגלה לכל כי ה' אחד ושמו אחד

עוד בה שלישייה, שהיה פרעה טועה לחשוב כי זולת הקב"ה ישנם עוד אלוה בעולם שגם להם כח וממשלה, כגון השמש ושאר המזלות, לפיכך באו המכות האחרונות והוכיחו לו באופן שאינו משתמע לשני פנים כי אין שום כח בעולם מלבד ריבון כל העולמים, שבמכת ברד התכסו השמים בעבים עד שלא היו יכולין לראות כלל את אור השמש ושאר המזלות שנגלמו כליל מן העין, ודאו כולם כי אין לכוכבים שום כח ותוקף מצד עצמם, וזהו שאמר הקב"ה (שמות ט' יח) הגני ממסיר כעת מחר ברד כבד מאד אשר לא היה כמותו, כי אין בדומה לו ואין מי שיכול לעשות כמעשהו.

כיוצא בזה היה מכת ארבה, שפשטו נחילי הארבה על שמי מצרים עד שכיסו את אור השמש בצהרים כדכתיב (שמות י' ה) וכיסה את עין הארץ ולא יוכל לראות את הארץ. מידה זו המשיכה במכת חושך, שאף אז החשיך השמים ולא היו יכולין לראות שום אחד מן המזלות והכוכבים.

ענין זה הגיע לתכליתו במכת בכורות שבו נכנעו ונתבטלו כל הבכורים ובתוכם גם מזל טלה – בכור המזלות ונכחו כולם לדעת שאין שום רשות או שום איזה כח בעולם מלבד קודשא בריך הוא וכל הכוכבים וכל המזלות כפופים לרשותו ורשותו של הקב"ה שהוא השליט היחיד בעליונים ובתחתונים.

על פי ביאור זה התיישב לנו על נכונה מדוע היה רבי יהודה מחלק את המכות לסימנים דע"ך עז'ש ובאח"ב כי בכל חלוקה וחלוקה מאלו הסימנים היה דבר מיוחד בכדי להכניע את דעתו של פרעה ולהעמידו על טעותיותו, עד שהוכרח להודות במציאות ויחוד הקב"ה, כי המלכות שלו היא בשמים ובשמי השמים ובארץ מתחת אין עוד.

התחיל להכותו במים התחתונים ועלה עד לשמים העליונים

כעין זה ביאר רבינו מהר"ל ז"ע בספר גבורות השם (פרק לד') שכל סדר המכות היה בדקדוק מופלא כדי להודיע שמו יתברך למצרים שפרעה היה כופר בעיקר ואומר (ה' ב) לא ידעתי את ה', ואילו רוח הקודש מצווחת כנגדו ואומרת (ה' ג) וידעו מצרים כי אני ה' וכל סדר המכות מוכיח כי הוא לבדו שליט בעליונים ובתחתונים ואין עוד זולתו.

תחילת המכות היה מן הדבר הנמוך ביותר שבעולם המים שהמים נמוכים יותר מן הארץ, כדכתיב (שמות כ' ד) ואשר במים מתחת לארץ, וכן נאמר (ותהלים ס"ב) כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה שהקב"ה יסד את הארץ על מי הים ולכן כאשר רצה הקב"ה להראות לפריעה את גאון עוזו, התחיל מן הדבר הנמוך ביותר ונהפך כל המים אשר ביאור לדם.

פרעה אכן התפעל מן האות והמופת שנגלה לגד עיניו, אולם בקוצר דעתו דימה לחשוב ששליטת הקב"ה הוא רק למטה בתחתונים ולא למעלה מזה, לפיכך הביא עליו הקב"ה את המכה השנית צפרדע, שהצפרדעים עליונים מעט יותר מן המים כי המים משמשים להם לבית דירה, אולי עתה יראה פרעה שהקב"ה אינו מוגבל למקום התחתון בלבד.

אם כי עדיין לא הועיל, פרעה התעקש שלא להבין את הרמזים וטען כי רק עד כאן מגיע ממשלת הקב"ה ולא יותר, משכך נצרכו לעלות יותר למעלה ולהכות את עפר הארץ שעל פני המים או אז צויה הקב"ה על משה רבינו לאמור לארזון אחיו (ת' יב) נטה את מטך וך את עפר הארץ והיה לכנים בכל ארץ מצרים.

משהמשיך פרעה במרדו, עלו במדרגה עוד והוכרחו בערוב שאלו הם החיות והטורים השוכנים על פני הארץ.

כאשר המשיך אותו רשע לאטום את לבבו, נדרשו לעלות אל האויר שהוא יותר גבוה מן הארץ, והביאו עליו את מכת הדבר,

ממזרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים, שהיית באותו מצב של עבדות וגם נאלצנו יחד עמם לכן כולנו עדים לאמונה זאת!

יציאתנו בה' + "רבה אמונתך"

מסופר על הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל שנאסר בידי המלכות הרשעה ברוסיה על פעילותו התרנית העניפה כרבה של סלוצק ונקנסה עליו מיתה. התחוללה סערה עולמית והשלטונות המירו את המוות בגלות בסיביר. החליפו מיתה קלה במיתה ארוכה ומיוסרת. עבודת פרח מבוקר ועד ערב בלא שרות ובלא רשות להתפלל ולשמוח מצוות שבתות וחגים. שלא לדבר שנבצר ממנו ללמוד תורה, משוש חייו.

כל בוקר היה קם משנתו ואמר: "מודה אני לפניך מלך חי וקים שהחזרת בי נשמת", ושואל את עצמו מחדש על מה יש לו להודות. מה ערכם של חיים כאלו, בלא תורה ובלא מצוות. על מה יזדה ולמה. עד שיום אחד התבונן בסיום ההודאה: "רבה אמונתך". שהלא האמונה כלעצמה מצוה היא ומצוה רבה כל כך. ואותה הרי יכול הוא לקיים בשלימות גם בגיא צלמוות גם בעמק הבכא. בשביל האמונה לבדה כדאיים החיים כדאי הסבל, כדאי "שהחזרת בי נשמת" בחמלה, כי "רבה אמונתך"...

ונחה עליו דעתו. כך לא נפלה רוחו, ושרד שם כשנתיים ימים. עד שגורש מברית המועצות והתקבל כאב בית הדין בלונדון רבה, והמשיך להוציא לאור את סדרת ספרי "חזון יחזקאל" על התוספתא.

ואת ברתני הנציל + כמה יש לנו להודות על הבתים!

מסופר על הצדיק רבי שמואל הומיני זצוק"ל מחבר ספרי "עבד המלך" ומבני ירושלים של מעלה, שהיה מרגל בפומיה תמיד להודות לקדוש ברוך הוא על כל פרט ופרט, ולא היה רגע שלא היה מודה בו על חסד ה' והטובה אשר הוא עושה עמו, והיה דבר זה אצלו לעבודה גדולה.

וסיפר על חתנו, שפעם אחת היה יום גשמים בירושלים ובאותם זמנים עדיין לא נמצא אמצעים הולמים להגן מפני הגשם. והיה הולך בדרך בגשם סועה, ונרטב כולו עד לשד עצמותיו, עד שהיו מי גשמים מנטפין ממנו מכל צד. וכך נכנס חתן לבית חתנו, וכולו זעק חמלת אדם.

כשראהו חתנו, התלהב ואמר: "הא כמה יש לנו להודות להשם יתברך שיש לנו בית וקורת גג המגין עלינו מפני הרוחות והגשמים, ואנו יכולים לישב בבית ולעסוק בתורה במנוחה!"

הגע עצמך אילו לא היה לו מחסה ומסתור מפני הגשם והיינו מוטלים כך תחת כיפת השמים ומטרות עז היו מצלפים בנו ללא הרף, כמה נורא היה המצב!"

הבה נתבונן כמה יפה היא השקפה זו, לראות בכל דבר טובת המקום. כי במקום להתאונן ולומר למה שפר עלי הקדוש ברוך הוא קיומן של שופכים הוא רואה חסדי ה' שנתן לו מקלט ומחסה מפני מטרות עז ורוח סערה!

הנה כי כן צריכה להיות עבודת האיש המאמין, להתבונן בכל פרט ופרט בחסדי ה'. בוא וראה אדם הולך בגשם סועה והוא ענוף במעיל חם ומטריה בידו המגינה עליו משטף מים רבים, והוא כולו רוטן ורוגז על כל טיפת מים המטריה את דש בגדו ואומר בלבו מי ייתן ויכלא הגשם מעלי... ולו חכמה שיכילו בני אדם היה מתבונן כמה חסדים טובים עשה עמו הקדוש ברוך הוא שהלבישו במעיל חם לחםם עצמותיו ובידו כלי מגן ממטרות עז. ולמה לא נשכיל להודות על הטובה ורוח חסדי ה' הגטל טובות לחייבנו!

ער שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים וגאלם

"ופתאם יבוא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים" (מלאכי א')

מסופר על יהודי אחד בשנות הועם, כאשר ארכו להם הימים בצל המוות והשכול, כאשר כמה שנים הייתה מרחפת עליהם סכנת מוות ומלאך המוות מרקד ביניהם את זה נוטל ואת זה מניח. ולא קם רוח באיש וכשל כח הסבל, כי גם הגוף כחש וצפד עורם על עצמותם ומעט חיות שנשארה בהם לא היה בו כדי להחזיק את רוחם הנכאה. והנה זה האיש צלח את גיא ההרריה וניצול למעלה מדרך הטבע כאשר כל ימי חיותו שם היה רואה עין בעין יד ההשגחה השומרת עליו, ונתקיים בו "על ניסוך שבכל יום עמנו". עם כל זה אחרי כל התלאות שעבר כבר כלה רוחו וחישב להישרב וליאש עצמו, כי אין כל תקווה הנראית לעין. ושוב ברגע אחרון חזק את עצמו בחבל האמונה, ואמר בלבו ישועה ה' כחרף עין וכי ברגע אחד אפשר שישתנה הכל ומה לי לייאש את עצמי. אולי כבר אנו בקצה גבול עיר מקלט. והחליט בלבו להמשיך ולקוות לטוב. והיה הדבר פלא כי אך לאחר יממה וחצי נסתימה המחלמה, ונתקיים בו הפסוק "לחבוש לגשברי לב לקרוא לשבויים דדור ולאסורים פקח כח" (ישעיהו סא א')

עניינים להם ולא יראו + באלו ענינים יש לראות

פעם הייתי אצל רופא עניינים ושמתני ממנו אימרה יקרה מאד. אמר: "העניינים יקרות מאד, ואפשר לראות בהן דברים גדולים ונפלאים.

אבל זאת בתנאי שלא יסתכל בעניני הגשמיים כי בהן אין רואים אלא חושך ואפילה. להתבונן צריך בעניינים הרוחניים בעיני אמונה רואים את אור ה', וזו עיקר הראיה!"

הופתעת לשמוע רעיון זה מרופא עניינים העוסק כל ימיו בעניינים הגשמיים. והבנתי שגם הוא לא התכוון להביט אך ורק בעניינים הרוחניים, אלא לצרף אל העניינים הגשמיים. שעל ידן נבין טוב יותר מה שרואים בהן, וכמו שאומרים בשם רבי נחמן מברסלב זצ"ל "אז דער אויבערשטער האלט אין איין פירן די וועלט בעסער און בעסער" [שהקדוש ברוך הוא מנהג כל העת את עולמו טוב יותר וטוב יותר] ורואים זאת כשמצרפים את הראיה הרוחנית לגשמיית!

אפניי הבר' ביות, ומיניי שאל' מציאותי היסודים לכפרת עוונות

סיפר לי אבי מורי זצ"ל על אחד מנקי הדעת שכירושלים שהיה מסובב בצרות רבות ומכאובים נוראים והיה רגיל על לשונו תמיד "ראה עני ועמלי ושא לכל חטאת". לומר לך, כי אף על פי שהיה כל ימיו רעים ומנת חלקו רעה וייסורים אף על פי כן נאמנה את רוחו כי הכל לטובה ואין דבר נעלם ממנו, וכי כל אלו הייסורים באים עליו לטובה להקל מעליו משא החטא.

ועל דרך זה אציין כאן מה שסיפר לי הרב לייזר [אליעזר] עקשטיין ז"ל על הר"ק רבי שלומק'ל זצוק"ל שהיה נהג לילך כל יום להתפלל לפני הכותל המערבי והיה רבי לייזר רגיל ללוותו. ופעם אחת בעת הליוסם מעדה רגל אחד החברים ונפל ונחבל קשות וגדל הכאב מאוד. וכאשר פנה אל רבו רבי שלומק'ל ראה בת שחוק מרחפת על שפתיו. ופנה אליו בתמימה. שאל: לשמחה מה זו עושה? ויענהו הר"ק מזויעהיל ואמר לו: "ברוך השם כי פעלתם עתה ישועות גדולות!"

צורה ויזון אפניא ובשם ה' אפרא עוברים את ים הצרות בכח האמונה

ידוע שרבי עקיבא איינר אמר פעם שבלי אמונה אי אפשר לעבור את מפתן הבית ועם אמונה אפשר לבקוע את הים. וזה יכול להיות גם לבקוע את ים הצרות, כי אמונה היא הכח לעבור את העולם למרות כל הצרות.

אמנם יש להתבונן ולקנות האמונה בפנימיות. כי כלפי חוץ רגיל האדם לומר על כל דבר "אם יצאה השם", ומרוב הרגל לביטוי זה אין שמים ללם למשה ואמרם. ועל כן כשלא הולך לו לפי התכנית שביקש בתחילה אז מתרעמים מיד. אין הוא שולל לעצמו: הרי אמרת קודם "אם יצאה השם", ומעתה הוא לא רוצה. למה אתה מסגנך?

שייבי נפשי למינהיבי, כי ה' גבר עליי בראותי שה' הוא המכה, אני ונעמי...

מסופר על הר"ק מצאנא זצ"ל שכשנפטר בנו רבי אריה לייבושיל התקיימה ההלוי לפנות בוקר, ומיד אחרי הלוי פתח בתפילה כדרכו בקדש תמיד, בלי שיראו עליו שום שינוי.

שאלוהו מקורביו: איך יתכן להתגבר כך לגמרי על הצער?

אמר להם: כשאדם מקבל מכה בגבו והוא מסתובב ורואה את אוהבו, הרי הוא מקבל את המכה כפעיית שכם של אות ידידות ואהבתו אליו תמשיך ותתגבר. כך אני קיבלתי היום מכה חזקה. וכשהתבוננתי מיהו המכה ראיתי את אבינו האב הרחמן שאני אוהב אותו כל כך. וידעתי, שכמו שבזמן לידתו נתן לי הבורא יתברך ברוב טובו ואהבתו בן זה, כך ובדיקו כך הוא לקח לי אותו כעת מרוב טובו ואהבתו אותו!"

האפניי בה' ארבר + הדיבור משריש אמונה

סיפר לי אדם שהיה קשור לגאון רבי רפאל סולובייצקי זצ"ל, ושוחח עמו על גדלות אביו מרן הגר"י מבריסק זצ"ל ועל גדול אמונתו ובטחונו בקדוש ברוך הוא. ולדוגמה כשבא לפניו ראש ישיבה לקבל ברכתו לצאתו למגבית דחופה לח"ל, כדי לכסות חוב עתק של הישיבה. שאלו: "מנין לך שהקדוש ברוך הוא מצוי בארצות הברית ואינו שוהה בארץ..."

נבון ראש הישיבה והזכיר את החוב הגדול הרובץ עליו.

התעניין הרב מבריסק מתי מועד הפרעון.

אמר שבעוד כשבועיים.

תמה הרב מבריסק: "מדוע אתה סבור שהקדוש ברוך הוא חייב לכסות את חובך שבועיים מראש?"

התעניין אותו אדם: "איך מגיעים לדגה כזו נעלה של אמונה מוחשית?"

ענהו רבי רפאל: "להשריש אמונה אפשרי רק על ידי תעמולה ופירסומות!"

היינו, כפי שאנו רואים שכאשר עושים מסע פירסום למוצר מסוים ומחזירים אותו לתדעה שוב ושוב תעמולה מרשימה והאנשים רוכשים את המוצר ומעדיפים אותו על מתחריו. כח הוא באדם להיות מושפע מתעמולה. כך גם בענייני קדושה, אם יחזרו בפניו או יחזרו הוא שוב ושוב על ענייני אמונה תשתרש בתודעתו ותתנהו. וכך פירשו בפסוק "האמנתי כי אדבר", שכלל שאדבר כך אאמין

יותר ויותר!

ה' לי לא אפרא מה יעשה לי ארם לא להתפעל מהבריות

כאשר מתרגלים לחיות באמת בתום וביושר פנימי, אין חושבים תמיד אין לצאת ידי חובת אנשים וליפות דרכים ומעשיות כדי שימצאו חן בעיני הבריות, אלא עושים הכל באמת בינם לבין קונם ואין נותנים אל לבם ודעתם כלל וכלל מה חושב פלוגי ומה דעת אלמוני על הנהגתו. כאשר זוכים להשתחרר מכל זה הרי זו חירות של אמת ומשעבדן הכל אך ורק להשם יתברך ולעמו ישראל באמת ובתמים. ידוע הסיפור על אב ובנו שציצאו לטייל ולקחו עמם את החמור. והיה האב רוכב על החמור, ובנו הולך לצידו.

עבר שם אדם אחד והוכיח את האב לאמר: "היכן קצת רחמנות? אתה אדם גדול וחזק וישב במנוחה על החמור, ובנך החלש ורך בשנים הולך ברגלי ומתיגע!"

מיד יד האב מן החמור ונתן לבנו לשבת עליו. עבר שם אדם שני והוכיח את הבן לאמר: "היכן הכבוד לאב, הרי אתה אדם צעיר וכוחך עמך, ואבך אדם מבוגר וקשה לו יותר להליכה: חן נא לו שירכב..." מיד יד הבן מן החמור, והלכו שניהם על יד החמור. עבר שם אדם שלישי והוכיח את שניהם לאמר: "טפשים! היכן מעט חכמת חיים הרי יש לכם חמור טוב וחזק ויכולים אתם לרכב עליו, ולמה תתייעצו לדיק בהליכה ומתיגע?"

מיד ידו שניהם יחדיו לרכוב על החמור. עבר שם אדם רביעי ושוב הוכיח את שניהם מתוך רחמנות על החמור: "הרי זה ממש צער בעלי חיים שייצטרך חמור אחד לבדו לשאת שני אנשים! לבטח נאנק הוא ומצטער תחת משא כבד כזה!"

מיד ידו שניהם מן החמור ונשאו את החמור על כתפם כדי לצאת ידי חובת כל הדעות כולם...

יסורי יסריני י-ה + הכל סובלים יסורים

מסופר על אלכסנדר מוקדון שכידוע מת בחגי ימים ב'חיי אמו. וכאשר חלה למאוד ונטה למות ראה שיאמו מתאבלת מאוד על חוליו. ציווה לעבדיו כי לאחר מותו יכינו סעודה גדולה וספוארת למאוד לכל השדים והפחות ולכל המושלים מכל מדינות המלך, שכידוע היה מושל בכיפה על עמים רבים שהיה הולך וכובש ארצות הרבה בכל העולם כולו. והזהיר לכל יפקד איש משרי המלוכה הקטנים כגדולים מלהשתתף בסעודה זו שתערך לאחר מותו, כי חוק הוא בדבר המלך, ובצוואתו צויה על כל איש ואיש לבוא ולהשתתף בסעודה זו. ברם תנאי אחד התנה בהומה זו: כי לא נקראו לבוא אל הסעודה בבית המלכות כי אם אלה אשר שפר חלקם בטובה ואין אתם כל מועקה, וכך גם אין עימם צער וייסורים כלל.

והיה כי הגיע עת מועד, ועבדי המלך אשר בשער המלך הכינו את אשר יביאו, וכל טוב בית המלך ערוך ומוכן בטוב טעם ודעת בכלים מכלים שונים נאים ומתוקנים עם מטות שן זהב פז ברוב פאר והדר כיד המלך. המשווררים על משמרתם והמחוללים על מעמדם המשרתים עולים על העבדים מוכנים. אורות נגישות זוכית לבנה מפצצים נוה סביב, צלילי המנגנים וניחוח המעממים נודפים למרחוק. אך אבוי, כי לשווא יתחל. כולם ניצבים על משמרתם ואין איש בא לקיים מצות המלך וצוואתו ופקודתו האחרונה. כי כולם בגדו ומיאנו בה.

והייתב אם אלכסנדר מוקדון וייתר אפה למאוד: האמנם כן? כלום אין אחד מן השרים מייקר את שמו של המלך לאחר מותו? ומדוע נתקיים בבנה קראתו ואין איש באתי ואין מעמד, כי כולם חבירו להשתות לבגד מלכות לבושתה ולחלפת זכרון בנה המלך. ותצוה לערוך משפט את עבדיו הסודרים לכל ינקה אחד מהם כי הגדילו חרפת בית המלכות למאוד מאד.

כאשר נקראו לעמוד במשפט, איש איש לפי מעמדו ועניינו, שרים וכל שופטי ארץ, בעלי תריסים ונשואי פנים ועוד מכל המדינות והמקומות. כאשר בזה אחד זה נקראו כולם לעמוד לפני כס משפט לתת טעם וסברה נכונה לסיבת היעדרותם. והנה בעמדם לפני השופט מענה אחד בפי כולם: כי הצרות עברו עליהם למעלה ראש, כל אחד וסבלו הוא מי מכה ומי מכה, כאשר כולם מאשרים דבריהם בעדים נאמנים כי כנים הדברים. וכראותו פטר את כולם מן הדין, כי כן הייתה מצות המלך, את אשר יתה עמו צר ומצוק, ומנת חלקו לא שפר עליו בטובה, ייעדן מן המסיבה.

ראתה אם המלך את כל אשר נעשה, והיא משתאה ומשתוממת לדעת מה זה ועל מה זה. איך יהיו כל העמים והשרים קטנים כגדולים כולם סובלים חלאים ומכאובים וייסורים כל אחד כאשר עוללו למו. או אז השיכלה לדעת כוונת בנה ומה רצה ללמדה באלה. כי ביקש להעמידה על דבר אמת כי אין איש מוצא מנוח וקורת רוח בעולם הזה כי כולם סחופים ודווים ולכל אחת מנת ייסורים משל, ואין אדם בעולם אומר טוב לי כי לא עונתי. וקויה כי בכך תמצא אמו נוחם על מיתתו בצעירותו.

הרמב"ם (הלכות יסודי התורה פרק ב' הלכה ב') כתב: "והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו ובראויו הנפלאים הגדולים ויראה מן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא אורב ומשבח ומפאח, ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול, כמו שאמר דוד "צמאה נפשי לאלקים לא-ל ח" (תהלים מב ג), וכשמחשב בדברים האלו עצמן מיד הוא נרתע לאחוריו, ויפחד, ויודע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה, עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות. כמו שאמר דוד "כי אראה שמך מעשה אצבעותיך וכו' מה אנוש כי תזכרנו" (תהלים ת ד-ה). ולפי הדברים האלו אני מבאר כללים גדולים מעשה ריבון העולמים כדי שיהיו פתח למבין לאהוב את השם. כמו שאמר חכמים בענין אהבה שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם".

עד כאן לשון הרמב"ם (ועיין שם פ"ד ה"ב). והתקשיתי מאד בדבריו, שהרי אנו רואים מדענים רבים העוסקים בחקר התכונה והוכחות ואינם באים מתוך כך, לא רק לאהבת הבורא אלא להכרה בו, ואדברנה הם מגדולי הכופרים.

ושאלתי זאת לגאון רבי זונדל קרויזר זצ"ל, וענני שאכן הכל תלוי בכונת הלומד ובמטרותיו. אם בא לראות את גדלות הבורא מתוך הבריאה, ימצאנה ותביאו לאהבה וליראה. אבל אם לומד חכמת התכונה כלשעצמה, לא יוסיף לו לימוד מאומה בשטח האמונה. ובודאי לא יגיע לללל דבר שאינו מעוניין בו!

הרמב"ם • הבריא, מכח אמונת הבריא

ידוע המעשה שהיה אצל הרבי רבי ברוךל ממעזיבו נכד הבעש"ט הקדוש זי"עא שהיה לו תלמיד אחד, אברך יקר מאוד שהיה הרבי רבי ברוךל מחזיקו כתלמידו ותיק וחסיד. והיה מגורו בכפר רחוק ונודח מאוד, ומדי פעם היה מגיע להסתופף בצל רבו הקדוש.

ויהי היום ובדרך ססעו איקלע הרבי רבי ברוךל לכפר מעריו של אותו חסיד וביקש להתראות עמו. סובב ברחוב הכפר לדעת איה מקום משכנו ושאל אחריו מאנשי המקום נודע לו כי האברך שוכב בביתו על ערש דווי ומתפתל ברוב ייסורים. מיד פנה הרבי רבי ברוךל להתפלל תפילת המנחה, כמו שידוע ששעת המנחה היא עת רצון גדול להיפך בדבר ישועה ורחמים מתוך תקווה כי ישע ה' לקול שוועתו וירפאוה ברפואת הגוף והנפש. והנה לאחר התפילה הרגיש הרבי רבי ברוךל כי עדיין לא נתקבלה התפילה והישועה עדיין רחוקה מלבו. אמר: אם כן נלך לבית הטבילה לטבול עבור רפואתו. כשעלה מהטבילה ראה והרגיש כי גם באלה לא עלתה ארוכה למכתו. בצר לו פנה הרבי רבי ברוךל זי"ע להשם יתברך ואמר: "ריבוננו של עולם יש ליאמונה חזקה ואמיתית שאברך זה יהיה בריא. אנו ואנא ריבוננו של עולם אל נא תבייש את אמונתי שאני מאמין בך ושלא לאברך זה רפואה שלימה!" ותיקף ומיד הוקל חליו של האברך, וניכר שיפור במצבו לטובה.

כאשר חזר הרבי רבי ברוךל לעירו מעזיבו היה מתעניין כל יום בשלומם של אותו חסיד, וכל מי שהגיע מאותו הכפר או מהגלילות היה הרבי רבי ברוךל שואל בשלומם ומבקש לדעת מה מצבו, האם הבריא לגמרי או שמה הוא עדיין בחליו. ובכל יום היה קורא לגבאי ומבקש ממנו שילך לברר מה שלומם של אותו חסיד, והגבאי היה מסמל מצות רבו בנאמנות ואשר על כן היה רגיל דבר יום ביומו ללכת לדרוש ולשואל ממי שהיה מגיע מאותו כפר מה מעשהו של החסיד הגל' ומה מצבו.

כך נמשך הדבר ימים ושבעות רבים עד שפעם אחת אמר הגבאי בלבו: מה לי להמתין לצאות הרבי ללכת לברר שלומם של החסיד הגל' אלך לי מעצמי לברר העניין ולהודיע את הרבי בשלומם. הלך והמתין לרכבת הבאה מאותו פלך ושאל את הנוסעים הבאים אולי יש מי שבא מאותו הכפר ויודע מה שלומם של אותו אברך. אמר לו אחד הנוסעים שעמו בקרון הייתה אשה אחת שידוע לו כי היא מאותו כפר נידח. פנה אליה הגבאי, ויהי אך שמעה פסיו במי המדובר נאנחה האשה באמרה: אי ואבוי! אי לי ווי לי, כי אתמול השתתפתי בהלוויתו של אברך יקר זה...!

כשמעו את דבריה פנה הגבאי לבית המדרש, ולא הודיע לרבו. אך כאשר פנה אליו הרבי וביקשו לברר שלומם של החסיד כמימים ימימה, השיב הגבאי: היום כבר עשיתי רצוני של הרבי לבדך, והלכתי לברר בעצמי. וסיפר לו מה שאמר לו האשה הבאה מאותו הכפר והעידה שהשתתפה אמש בהלוויתו.

קם הרבי רבי ברוךל מכסאו וזעק: "לא! אין זה נכון ולא יתכן הדבר! אותם אנשים שאמרו לך שהאברך שבך חיים ומת אינם אלא שלוחיו של הסיטרא אחרא הרוצה לבטל ממני את האמונה! אין זה נכון, ואני מאמין באמונה שלימה שכל מה שסיפרו לך אינו אמת, והאברך שלנו חי וקיים ומאמין אני שהוא ימשיך לחיות בבריאות הגוף עד זקנה ושיבה!"

הדבר היה לפלא אך דברי הרבי רבי ברוךל שנאמרו באמונה תמימה ופשוטה ובבטחון גמור נסכו אמונה ונבטחון אצל תלמידיו והאמינו בצדקת דברי הרבי, שאין אמת בדבריה של אותה אשה.

למחרת נשלח שוב הגבאי לראות מי בא מאותו כפר. לאחר רגעי המתנה קצרים נעצרה רכבת שבאה מאזור הכפר והגבאי כדרכו בקדוש פנה אל היורדים מהרכבת וחקר אודות האברך. רוב הנוסעים לא ידעו ולא הכירו את האברך, עד שבירב דרישה מצא הגבאי יהודי הדור צורה המתגורר בסמוך לאברך ויודע פרטים מדויקים אודותיו. הגבאי ביקש ממנו שיסמך לו על מצב האברך, והיהדי ענה: "ברוך השם מאז ביקורו של הרבי השתפר מצבו ואט אט הבריא לגמרי ממחלתו וחולשתו, והיום בלי עין הרע יושב הוא והנה בתורה מתוך בריאות הגוף והנפש ועובד הוא את השם בשמחה".

לאחר כמה שבועות נדהמו יושבי מעזיבו כשראו בעיניהם את האברך מגיע לבית רבו הרבי רבי ברוךל לשוחח עמו בעניינים רוחניים ועבודה ה' ופניו קורנות מאושר ושמחה. וכך אכן חי האברך הצדיק לאורך ימים ושנים עד אשר הוקן, כתבטחת הרבי רבי ברוךל זצ"ל.

הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים

כתב הרמב"ם (הלכות חמץ ומצה פ"ז ה"ו): "בכל דור ודור חייב אדם להראות את עצמו כאלו הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים שנאמר (דברים ג כג) 'ואותנו הוציא מִשֶׁם' וגו'. ועל דבר זה צוה הקדוש ברוך הוא בתורה (שם ה טו) 'וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיֹּצִאֲךָ ה' אֱלֹקֶיךָ מִשֶׁם, כְּלוּמָר כְּאִילוּ אַתָּה בְּעַצְמְךָ הָיִיתָ עֶבֶד וַיֹּצִאֲךָ לְחֵירוֹת וּנְפִידִית' עכ"ל הזהב.

מבוא, חובת איש ישראל בחג הפסח להראות את עצמו ולהמשיך עליו את יציאת מצרים כי הוא בעצמו יוצא עתה במציאות ממש משעבוד מצרים הפרטי בכל שנה ושנה, מחמת שהוא בעצמו יש בו בחובו עבדות ושיבוי, ונפדה הימנה לחירות בזה הלילה.

בנתיב דרכו של הרמב"ם ז"ל, יתבאר דבריו המיוחדים של מן החתם סופר זצוק"ל בדרשות חתם סופר (דרשת פסח תק"פ רסח: ט"ב) וז"ל: "מה שמקשינו הראשונים למה לא תקנו ברכה שציונו לספר ביציאת מצרים. ויש מתרצין שנכלל בברכת ד'אשר גאלנו'. - ואינו מובן לכאורה, דלמה אין מברכין עובר לעשייתו, קודם שמתחילין לספר ההגדה".

"ויש לומר, דאיחא בפרק ערבי פסחים (קטז), מתחיל בגנות ומסיים בשבח. עבדים היינו, מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו וכו'. והנה כמו שחייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים' (שם ע"ב) כמו כן חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא היה מעובדי עבודה זרה, ועכשיו קרב המקום לעבודתו, והיום בלילה התחיל לעבוד השם בתחילה, במצוות הנהגות אותו לילה".

"והנה מציונו בטבילת גרים שמברכין לאחר טבילה מפני שקודם טבילה אינו יכול לומר 'ציונו' (פסחים ז:). - הכי נמי קודם סיפור יציאת מצרים אינו יכול לומר 'ציונו', מפני שעדיין הוא בבחינה כאילו היה מעובדי עבודה זרה. ולאחר הסיפור שיכול לומר 'ציונו', אז הוא נכלל בברכת ד'אשר גאלנו' עכ"ל".

ובפשיטת דברי קדשו המיוחדים צריכים עיון רב כיצד אפשר ללמוד דין איש ישראל בליל הסדר קודם סיפור יציאת מצרים מדין הגוי שלפני הטבילה שאינו יכול לומר 'ציונו', אטו נחשוב דינו מידי שנה בשנה לפני הסיפור כמי שעדיין לא נתגיר ואי אפשר לצוות. - ואף אחר יסוד חידושו בכונת המשנה שחייב אדם כמו כן "לראות עצמו כאילו הוא היה מעובדי עבודה זרה, ועכשיו קרב המקום לעבודתו, והיום בלילה התחיל לעבוד השם בתחילה". עדיין אי אפשר להחשיב את דינו מתחילה כמו גוי, עד כדי כך שלא יוכל לומר 'ציונו'. והרי הוא אומר בהרבה ברכות 'ציונו' גם לפני סיפור יציאת מצרים ואף במצוות עצמם שנהגות באותו הלילה כבר אמר 'ציונו' לפני סיפור יציאת מצרים כקידוש וברכת ההלל, אתמאה.

והרי הוא שונה בתכלית מן הגוי שלפני טבילה, שבאמת אינו מצווה לטבול ויכול להישאר בגויותו, ומעצמו בחר בזה, ורק לאחר טבילה הרי הוא בכלל 'ציונו'. לא כן איש ישראל בזה הלילה, הרי בזה נפא מצווה ועומד הוא לבוא ולספר ביציאת מצרים באותה בחינה שיראה את עצמו כעובד עבודה זרה מתחילה, ומאי טעמא לא יעמוד ויברך 'ציונו' כדן, בדבר שהוא עומד ומצווה בו עתה טרם שהתחיל בסיפור, וצריך עיון.

ברם לפי דברי הרמב"ם שהוא עצמו יוצא עתה משעבוד מצרים, נמצא שעיקר יציאת מצרים הפנימית נפעלת בכל דור בכל אדם בעצמו, שצריך שיעקור את הגויות מליבו. ובכל שנה ושנה לפני סיפור יציאת מצרים יש בעמקי לב האדם בחינת 'מצרים' ובחינת 'עובד עבודה זרה' וז"ל, כמו שחידש החתם סופר שאף בזה צריך לראות בעצמו העבודה זרה והטמנה בגופו של אדם שבאותה בחינה הרי הוא כבחינת

"גוי". - ולפיכך שפיר זו הגיונת והעבודה זרה התפוסה בתוכו היא שמונעת בעדו כלפי מצות 'סיפור יציאת מצרים' דייקא, כמו גוי שלפני הטבילה, ולא יוכל לומר בה 'ציונו', שכן היא עומדת בסתירה עם ברכה זו, עד שלא יוציא את עצמו בכוח סיפור יציאת מצרים כשיראה עצמו יוצא מן העבודה זרה והגויות שבו. ורק אז יוכל שפיר לברך כדן "אשר גאלנו" ממש, על גאולה דהשתא כעת היה בזו הלילה, אחר שהוציא את עצמו מן העבודה זרה והתקרב ונדבק בשכינה ואתי שפיר ודק.

ועיין מ"ש במשך חכמה (פרשת בהעלותך) שקרבן פסח שבכל שנה הרי הוא כדן 'קרבן גויות', וז"ל באור שמה (ריש הל' מחוסרי כפרה), ובספר דבר אברהם (ח"א סי' טז) הביא את דבריו וקלסו.

• § § •

עיקר עבודת ליל הסדר 'להראות בעצמו כמי שיצא עתה משעבוד מצרים'

בשנה האחרונה לחיי של הוד כ"ק אאמר' בעל "מעדני השלח" זצוק"ל, בימי חול המועד של חג הפסח יצא לבקר את אחד מזקני גדולי ישראל שבאותו הדור. כאשר היתה באמנה איתו תמיד לעלות בימי המועד ולפקוד את גדולי הדור הרבנים הצדיקים.

על אף חולשתו הרבה, שכבר היה זקן ושבע ימים לא אבה לוותר על מנהג ישראל קדוש, ויצא בטרחה מרובה לבית הגאון.

כשהגיע לבית הרב הזקן שמח עימו מאוד, ושוחחו באהבים אודות המצוות המיוחדות של חג הפסח, וכדרכם של גדולי תורה טיילו יחדיו בכל מרחבי התורה, והיו הדברים שמחים כנתינתן מסיני.

בין הדברים הזכירו את דברי הרמב"ם (הל' בחובת איש ישראל בחג הפסח "להראות את עצמו כאלו הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים", והנה כששמע הגאון את דברי הרמב"ם הללו נאנח קלות ואמר לאבי: ברוך ה' זכותי לכל הדברים הנצרכים בליל הסדר, ולקיים את כל מצוות הלילה הן במצה ומרור וארבע כוסות וכו', אבל הדבר הקשה עלי ביותר היה בקיום דברי הרמב"ם הללו, להראות את עצמי ולחוש בתחושה בדרה כמי שיצאתי עתה ממש משעבוד מצרים.

וכבר הזכרתי במקום אחר, מה שהיה אבי מורי זצוק"ל מעורר אותנו תדיר בימים שלפני הפסח, במה שקיבל מפי רבו הרה"צ רבי צבי הירש קופשניץ זצ"ל, מוקני נקיי הדעת שבידושלים דור שלפנינו, שעיקר עבודת האדם בליל הסדר הוא בקיום דין זה שצריך "להראות את עצמו כאלו הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים". ואמר שעל כך צריך לעבוד ולהתייגע בהכנה רבה לקראת חג, בהכנת הנפש לדבק את עצמו בכל לב בפנימיות החג והשפעת קדשו של יציאת מצרים הפנימית. - אבל אם נפלים אל החג בלא הכנה פנימית, ובלא התבוננות והתקשורת בתוכן ומשמעות 'יציאת מצרים', אי אפשר לזכות לשום השגה!

• § § •

מסירות נפש ברוחניות ובנשמות להשגת 'תפוח אדמה' לפסח!

ערבי פסחים בעיד קרעסטיד הגדולה לאלקים היו ימים מלאים בעבודה ועשייה רבה, בהכנות הרבות לקראת חג הגדול המשמשש ובא שציבור גדול מאוד היה מגיע מדי שנה לחוג את הפסח בציל של צדיק.

אחד המערכים הנחוצים ביותר לחג הפסח בימים ההם היה 'תפוח אדמה' [קארטאפיל] שבו היו משתמשים

'שליחים אקספרס'

בשעה אחת אחרי חצות לילה נסעתי לאסוף את זודתי שהשתחררה מבית החולים. כשהגעתי לחנייה התקשרתי אליה כדי להודיע לה שאני כבר ממתין לה. במקום לשמוע את הדודה מאחורי הקו שמעתי קול מוכר מאוד, שדרש בשלומי בשפת האידיש.

הסתכלתי על הצג ונחרדתי לראות שבמקום להתקשר לדודה בחיגו המהיר בפלאפון שלי בלחיצה ארוכה על הספרה 8 לחצתי על הספרה 7, והגעתי בטעות למורי רובי הרב גמליאל רבינוביץ שליט"א. התנצלתי מעומק לב שהתקשרתי בשעה כה מאוחרת והסברתי את הטעות.

אך הרב שמח ואמר שזו השגחה פרטית מיוחדת מכיוון שבדיוק הוא רצה להתקשר אלי לספר לי השגחה פרטית (כדי להכניס למדור 'טיב ההשגחה'), והוא לא רצה להתקשר בשעה כה מאוחרת, ועכשיו שמח שיכול לספר לי את טיב ההשגחה.

וכך סיפר: "לפני דקות אחדות הגעתי למירון והשעה כבר מאוחרת. בנסיעות שלי למירון אני סוחב איתי מזוודה כבידה עם כל הקבלות שאנשים קיבלו עליהם בשנה זו ואת כל האוכל. מדובר בחבילות כבידות ואין בכוחות שלי ושל הרבנית לסחוב אותם פנימה מהרכב לדירה. נשאתי תפילה לבוא עולם שישלח לי עזרה. לא חלפה חצי דקה ונעצר לידי קולנועית עם אדם שהגיע מחו"ל, והוא נותן לי שלום עליכם.

הוא התרגש מאוד לפגוש אותי במירון מכיוון שתכנן לבוא אלי לירושלים, ועכשיו זה חסך לו את הנסיעה... בשאר המושבים ישבו ארבעת הבחורים שלו, חסונים ובריאם. שאלתי אותו אם יש מצב שהבחורים יעזרו מעט להכניס את החבילות, והוא השיב בשמחה רבה, הבחורים תוך רגעים אחדים הכניסו את הכל לדירה בקלילות ובשמחה.

במוצאי שבת, השלים הרב את הסיפור: "חזרתי בשעה מאוחרת לביתי, ובקשתי מהקב"ה שישלח עזרו מקודש. אין שבקשתי הגיח רכב ונעצר מאחורי חשבתי שאנחנו מפריעים לו לעבור בגלל הרכב שמוריד אותי. מהרכב יצא הנהג וביקש להודות לי על השיחה שמסרתי השבת במירון שמאוד חיזק אותי. מהכי להכי הוא ראה את המזוודות, וביקש מעצמו לעזור לי להעלות את המזוודות לבית.

יצא לאור: 15.08.2012

הפענוח לדקות את הרבים בסיפור של השגחה פרטית מוזן לשלוח אל 'ר' שעה סמואל
בפקס: 15326517922
או אל: o.y.wines@gmail.com

ניחא שלצורך המצוה אולי ראוי הדבר לשלם מחיר יקר ועצום כל כך, אבל התפוחי אדמה אין בהם שום מצוה בפסח ולכרפס נוכל להשתמש גם ביום אחר.

ענה להם הרבי הקדוש בפשטות ובחדות מה יש לי מכל חלקי לעולם הבא אם יהיום נשאים רעבים בפסח?
ויהי לפלא!

• § •

בימי ספירת העומר העולם מלא בהשתוקקות וציפייה 'כעבר ישאף'

צ'ל לקבלת התורה

באחת משיחות קדשו של רבינו ל"ק האדמו"ר ממשכנות הרועים שליט"א בימי חג הפסח נסבה דרשתו אודות המצוה רבתי של 'ספירת העומר' שאנו מתחילים בה ממחרת השבת ועד חג השבועות.

בין הדברים הזכיר את דבריו הרועים של ספר החינוך (מצוה שו) בשורש מצוה זו, שיש בה את ההשתוקקות הגדולה שישיראל אוהבים ומשתוקקים מאוד לקבלת התורה.

זה לשונו הזהב: "משרשי המצוה על צד הפשט, לפי שכל עיקרן של ישראל אינו אלא התורה וכו'. והיא העיקר והסיבה שנאלו ויצאו ממצרים כדי שיקבלו התורה בסיני ויקיימוה כו', שהיא העיקר הגדול שבשביל זה הם נגאלים והיא תכלית הטובה שלהם. וענין גדול הוא להם יותר מן החירות מעבדות'.

"ומפני כך, כי היא כל עיקרן של ישראל ובעבורה נגאלו ועלו לכל הגדולה שעלו אליה, נצטוונו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה, להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו, כעבד ישיאף צל, וימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחירות כי המנין מראה לאדם כי כל ישיעו וכל חפצו להגיע אל היום ההוא' עכ"ל.

הטעים הרבי את דברי החינוך, והסביר שנוכל לקרוב יותר את הדברים אל הלב, על פי טיב מעשה נאה אחד שיש בו כדי לשבר את האוון ולהביא את אשר לפנינו.

פתח הרבי וסיפר:

ידוע היה ל"ק האדמו"ר הזקן מעור בעל 'אמרי אמת' זצוק"ל כאחד מגדולי מנהיגי היהדות החרדית ובסדרי הנהגתו היה יוצא פעמים רבות לדרכי קדשו, אם לשמש בסנדקאות בבית קדוש של אחד מן החסידים או לשאר צרכי מצוה ונהגה.

פעמים רבות כשהיה חוזר ונכנס אל ביתו בחזרה מדרכו, מתחילה היה נכנס תיכף לחדרו מוציא את אחד מפנקסיו הרבים, ורושם כמה רשומות בקדוש, ורק לאחר מכן חזר לסדר יומו.

אחד מנכדיו המקורבים שהבחין כמה פעמים בנהג זה, ניגש אליו ושאלו על פשר הרשומות הללו בכל פעם שחוזר הרבי מדרכו.

ענה לו זקנו הרב, שמקובל בידו מפי אביו מרן בעל השפת אמת זצוק"ל, שישנם ארבעה חלקים בתורה: (א) שבועות בביתך, (ב) בלכתך בדרכך, (ג) בשבכך, (ד) ובקומך (דברים ז, ז). והיום ארבע חלקים שונים בתורה, המיוחדים כל אחד לפי חלקו ועניינו, וכל חלק מהם מתחלק לפי העוסקים בו.

ובהיות שלצערנו רוב האנשים אינם מקיימים כראוי את מצות 'ובלכתך בדרכך', נמצא חלק זה מוטל לפנינו בשפע רב והדרכים מלאים בהרבה תורה שאין עוברי דרכים עוסקים בה. וממילא כאשר בא איש ישראל קדוש לעסוק בתורה בדרכים נשפע עליו בבת אחת אור תורה עצום מחמת אותו שפע של חלק זה שבתורה שאין עליו הרבה קופצים. ולכן הלימוד בדרכים יש בו סיינעא דשמיא עצומה, ובנקל ניתן להשיג במצות 'ובלכתך בדרכך' השגות נפלאות בתורה מה שלא ישיג במקומות אחרים.

ואשר על כך, סיים הרב, בכל פעם שאני יוצא לדרך מתחדשים לי חידושים נאים ומתוקים בתורה מתוך כל אותו שפע גדול, ותיכף כשאני חוזר הביתה מתיישב אני לכתוב את כל החידושי תורה הללו ברשומותי על גבי ספר.

כיוצא בדבר הוא לענין מצות 'ספירת העומר' דגן, שלמדנו מדברי החינוך ג"ל שימי העומר מלאים וגדושים בציפייה והשתוקקות רבה 'כעבד ישיאף צל לקראת המעמד הנשגב של קבלת התורה, והלא רבים מעם בני ישראל אינם משתמשים בכוחות נשגבים הללו, ונמצא זמן זה שופע שפע רב ועצום של התקרבות לשינוי. ולכן מן הראוי מאוד לנצל עת הכושר הזו, כי בנקל יוכל לזכות בה למדורות נשגבות בעבודת אלקים כאשר שפע עצום נשפע בזה בעת שאין רבים המתבדקים באור הערבר של ימים מקודשים הללו.

מעין זה כתב מרן החתם סופר זצוק"ל בדרשות (ח"א פ' זכור דף קפה: ט"ב), שלפעמים זוכה איש ישראל בחלק התורה של איש אחר שלא השתמש בחלקו שבתורה ולא זכה אליה. וח"ל: "לכל איש מאישי ישראל ניתן לו חלק בתורה ה', בכל נשמה ונשמה, ואף על פי שאין לו תועלת בזה כלל, כי הוא איש טיפש נבער מדעת, מכל מקום מגיע התועלת לאחד מבניו תחתיו או בן בנו, או אחד מדורות הבאים וכו'".

"ונהנה צריכים לחקור, מאי טעמא לפועל חכם יתברך שמו שיפעל פעולה בטילה כזו, לפזר ניצוצי התורה בכל נשמה ונשמה שיש בהם כמה וכמה שלא יצליחו לכל מלאכת התורה והחכמה, וכי צורך הוא לנטוע בליבם שורש בנש ומה תועלת | הפשע בעבוד הבא <

לרוב בימי הפסח, ומחמת חסרונם הניכר של מוצרים רבים שלא היו באותו דור בכשרות המהודרת לפסח, היו תבשילים ומאכלים רבים נעשים מן התפוחי אדמה.

ונהנה שנה אחת עם פרוס חג הפסח היה מחסור גדול בתפוחי אדמה בארץ אונגאריה, בכל רחבי העיר קרעסטיר לא נמצא אף לא תפוח אדמה אחד! כראות הרבי שצרת צרה, וכל שתדלנות העסקנים לא הועילה כלום החליט בליט בריה שמוכרח לצאת בעצמו על פני ערי הסביבה ולחזור ולחפש את המזון הנצרך וההכרחי לכבוד חג הפסח.

באחד הימים שלפני הפסח בשעת צהרים מוקדמת עלה הרבי הקדוש על כרכרתו, והפליג אל דרכו בקדוש בהכנה דרבה לקבלת פני כל האורחים הרבים שעתידיים להגיע לחוג את חג החירות בחצר הקודש. ונהנה למרבה הפלא לא חלפו כמה שעות ולקראת ערב כבר נראה הרבי בחזרה בשערי קרעסטיר כשלאחר כרכרתו ההדורה משתרכת לה שיירה ארוכה של עגלות עגלות שכולם מלאים עם 'תפוחי אדמה' בשפע רב.

הקהל הגדול שבבית המדרש יצא חיש ונרתם לעזרת פירוק הסחורה היקרה, ותיכף הועמסו השקים הרבים על כתפיהם של החסידים והובאו פנימה אל בית התבשיל הענק של קרעסטיר.

לאחר שהובאה כל הסחורה אל בית ה', ושקי התפוחי אדמה הרבים הועמדו על מקומם המסודר, התקבצו החסידים סביבות הגבאים הנאמנים ושאלו את פיהם כיצד התרחש ה'מופע' הגדול הזה. לאחר שמוה שבעות רבים לא ניתן להשיג 'תפוחי אדמה' בכל הונגריה, וכבר יצאו עסקנים רבים בכל מקום ומקום חיפשו וחיפשו והעלו חרס בידם ונהנה הרבי יוצא ובתוך שעות מספר חזר עם יכול ענק שסיפק כיד המלך לכל ימות התג, ואף יישארו שקים רבים לאחר התג.

סיפורי להם הנבאים גופא דעובדא היכי הוה.

הנה בדרך נסיעתנו תורה לפתע הרבי לעצור בכפר קטן ונידת שכמעט אינו ניכר על פני המפה ומעולם לא היינו שם. נכנסנו אל אותו הכפר, הרבי התיישב בבית הכנסת המקומי, וציווה עלינו לכרר היטב אם אין כאן בכפר זה את הסחורה המבוקשת באומרו: 'אין שמעק דא קארטאפיל... [אני מריח כאן ריח של תפוחי אדמה].

ואכן רוח קדשו של רבינו נמצאה נכונה ומדויקת, ולאחר כמה בירורים נדע על איש יהודי אחד באותו הכפר שמחזיק ברשותו כמות ענק של 'תפוחי אדמה' בשפע רב. אלא שאותו יהודי החליט לשמור את הדבר לבינתים בסתר, ולהמתין שמחירי תפוחי האדמה יאמירו ליוקר גדול, שאז יוכל למכרם במחיר עצום ולהתעשר ממסחר זה.

ענה כשנודע הדבר לנבאים הנאמנים חזרו אל הרבי שהמתין להם בבית המדרש, ודיווחו לפניו על החידוש! שהתגלה בפניהם שיש כאן אכן איש יהודי שמחזיק ברשותו תפוחי אדמה לרוב.

שמח הרבי מאוד, ואמר: הבה נצא לשדרו של אותו פלוג, וננסה לקנות ממנו את הסחורה.

בהגיעם אל ביתו של היהודי קיבלם הלה בכבוד גדול, ועל אף שלא נמנה על חסידיו של הרבי מקרעסטיר, כבר הספיק לשמוע עליו אחר שיצא שמו בכל הארץ. הוא הכניס את הצדיק אל ביתו פנימה, הגיש מעט משקה ולגימא לרבי ולכל הפמליא, ולאחר ששתה הרבי ואיחל 'לחיים' לבעל הבית ובירכו בקודש, ניגש ישר אל הענין שבשבילו בא.

הרבי הוציא מאמתחתו סכום כסף גדול מאוד, הניחו על גבי השולחן, ואמר אל האיש: בדאי ידוע לך על הציבור הענק שמגיע לקרעסטיר לכבוד חג הפסח הבא עלינו לטובה, והנה צריכים אנו כעת לכמות גדולה מאוד של תפוחי אדמה, ובכן נקבה שרכך עלי ואתנה!

אך היהודי ענה, שהסחורה הרבה שיש ברשותו איננה עומדת למכירה כעת, ולא הסכים למוכרה.

ניסה הרבי להעלות את הצעתו, ונקב בסכום גבוה במיוחד, הרבה יותר מן השער המקובל בשוק, אך גם לסכום זה לא הסכים האיש. גם לאחר שהעלה הרבי יותר ויותר את סכום מחיר הצעתו, נשאר היהודי בעקשנותו, את הסחורה הוא איננו מוכר בשום אופן!

לפתע פנה הרבי ר' ישעיהו הצדיק, וכשפניו להבים שאל במפגיע את האיש: תאמר נא אתה בעצמך מה תרצה בשכרך?

היהודי שהיה איש חמים וישר דרך, ענה מיידית, שאם הרבי יסכים הרי תמורת חלק העולם הבא של הרבי מוכן הוא למכור את התפוחי אדמה!

תיכף על אתר נענה הרבי והסכים לעסקה התיישבו אפוא וערכו שטר כשר כדת וכדין, שנים מן הגבאים חתמו על השטר בתוך עדים ובתוך השטר כתבו מפורשות את כל תנאי ופרטי ההסכם שהרבי הקדוש נותן את כל חלקו לעולם הבא לאיש יהודי זה תמורת סחורת תפוחי האדמה שברשותו.

תיכף נשכרו עגלות רבות שהגיעו עם עגלותיהם אל אותו שדה, הסחורה הרבה נערכה בוהדות על גבי העגלות כשהרבי עצמו נמצא על המלאכה שלא יתערב בה חלילה אף לא משהו חסן, וכך יצאה לה כל השיירה הגדולה בדרכה קרעסטיר.

באותו מעמד נכחו כמה מגדולי הרבנים בהונגריה, מחסידיו המובהקים של הרבי, שהשתעלו מאוד מטיב זה המעשה. ושאלו על כך את הרבי הקדוש בעצמו, כיצד יתכן 'למכור' את כל חלקו בעולם הבא תמורת קארטאפיל פשוט?... ובשלמא אם היה המדובר במצות של מצוה או ביון לארבע כוסות

**הסדרה המיוחדת שתוכל בס"ד
לינכם לכל מועד באירא עילאה
ובתענוג רוחני לחוש את אור המועד**

**להבין עמוקי סודותיה
חגים מועדים וזמנים
עם תורת הקבלה**

- חג הפסח
- ספירת העומר
- חג השבועות
- בין המצרים
- ראש השנה
- עשרת יוהכ"פ
- חג הסוכות
- שוכבים
- חנוכה ופורים

מכאן ומפיה
דברי הרב והרש"י
בשפת ברורה
המביא הלוטם בו
להבנה ברורה
ורציה בטיב הכונה

הערות וקדוקים
קושיות ותירוצים
ברברי הרב והרש"י

מראה מקומות
על דברי הרב והרש"י
וסקודות על הביאור

להשיג בחנויות הספרים המובחרות
המבטא האמת בדרך המסירה במחלת הרב יצחק לוריא זצ"ל
03-6494144

"אבל הענין הוא שלא תבטל תורת אלקינו לעולם דהרי חז"ל דקדושת הגבוהה שהורשה בנו בתבטלה בסוף יען כי לא היתה נטויה בכל ישראל רק ביחדי סגולה לכן השריש התורה בכל ישראל וברית כרותה שלא יתבטלו וכו' עכ"ל עין שם שהאריך. והרי מבואר, שאותו חלק התורה הנטוה באיש טיפש ונבער מדעת שאינו לומד בתורה ואינו מתעסק בחלקו שבתורה הולך אצל בנו וכן בנו או בדורות הבאים. ולפעמים אף בכל ישראל יתפזר חלקו ויגיע לאיש אחר, כדי שתתקיים התורה בעולם. שררי כל אחד ואחד משראל יש לו חלק פרטי בתורה וכל חלקי התורה כולם צריכים שיתקיימו בעולם ואם הוא עצמו אינו זוכה לגלות את חלקו שבתורה על כרחך הולך זה החלק לאיש ישראל אחר שבעולם שיזכה הוא בו.

• § • § •

'גילוי אליהו' על שולחן הסדר של מרן ה'חתם סופר' זצוק"ל
הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב זצוק"ל נודע כאחד מגדולי הצדיקים בדורו, ופועל ישועות ונגבות קרב הארץ.

שנה אחת בימים שלפני הפסח דיבר הצדיק בלחב אש קודש מגדול המדרגות שניתן לזכות להם בליל הסדר, אשר לילה כיום יאיר וכל שערי חכמה נפתחים. ולכן בא אליהו הנביא זכור לטוב אצל כל איש משראל לפי שיש לו עליה והתקרבות מיוחדת לשכינה, כל אחד לפום דרגא דילית ואיש המעלה יכול לזכות לאותו פנים בפנים ובנקל ניתן לזכות לגילוי אליהו בליל פסחים.

כששמעו זאת כמה מגדולי סגל תלמידיו חשקה נפשם לזכות באותו הלילה לגילוי אליהו, וביקשו מרוב הקדוש להעניק להם מדרגה נעלה זו של 'גילוי אליהו'.

הורה להם הרבי לנסוע לפרשבורג ולהשתדל להסב בליל הסדר על שולחן של הגאב"ד רבן של ישראל מרן ה'חתם סופר' זצוק"ל, אך הוסיף והזהירם להתנהג בחכמה רבה להבין ולהשכיל בכל מעשי ותנועות הצדיק.

עשו התלמידים כהוראת רבם יצאו לדרך ועלו ובאו אל ביתו של ה'חתם סופר' וביקשו להתארח אצלו לכבוד חג הפסח. החתם סופר שמח מאוד לאורחים חשובים שכאלה כי צורת פניהם ענתה בם שהיו תלמידי חכמים גדולים רבנים ויושבי על מדין.

בהגיע הלילה הגדול זכו אלו התלמידים להיות מיושבי שולחן של מלך, הם זכרו היטב את הוראת רבם לפקוח עיניים היטב כדי ללמוד מכל תהלוכותיו של צדיק, ובמשך כל אותו הלילה התקשרו מאוד בנפש אותו צדיק וקדוש ולא הורידו עיניהם ממנו, והוא אשר תהני את הסדר ביד רמה השפיע עליהם הרבה מתורתו וקדושתו.

שביעי של פסח
כ"א ניסן

זמני הרקלת הגרות ומר"ש

הדר"ג	6:35
מוצ"ש"ק	7:49
ר"ת	8:28

סוף זמן קריאת שמע ותפילה

סו"ת א'	8:34	סו"ת א'	9:55
סו"ת ב'	9:19	סו"ת ב'	10:25

זמנים לפי שיעור קיי

חג הפסח
ט"ז ניסן

זמני הרקלת הגרות ומר"ש

הדר"ג	7:44
מוצ"ש"ק	8:24
ר"ת	8:24

סוף זמן קריאת שמע ותפילה

סו"ת א'	8:39	סו"ת א'	9:59
סו"ת ב'	9:23	סו"ת ב'	10:29

זמנים לפי שיעור קיי

בהגיעם לסדר 'שולחן עורך' הוגשה לפני כל אחד מן המסובין מנת מרק חמה כשבתוכה מונח 'קניידעל' אחד, כמנהג בני אשכנז שאוכלים 'שרויה' בפסח. החסידים הללו שהיו מחמירים על נפשם שלא לאכול 'שרויה' לא ידעו כיצד לנהוג שהרי הקניידאלאך (כופתאות) הללו עשויים מן הקמח ושמה יש לחוש בהם לחיטה אחת שתחמין במים. ולפיכך חלקם לא אכלו כלל את המרק, וחלקם לא אכלו את הקניידעל.

והנה בהמשך אותו לילה בהיר, כאשר הגיעו אל 'שפוך חמתך' וניגשו לפתוח את הדלת כמנהגם של ישראל קדושים נכנס פתאום הביתה 'גנרל' רם מעלה אשר עיטורים רבים מעטרים את מדיו, הוא היה נראה איש גבוה ויפה תואר. ותיכף כשנכנס ניגש היישר אל מקומו של הרב החתם סופר, אשר שמח מאוד לקראתו, נתן לו שלום והחזיר לו שלום. הם החליפו ביניהם כמה מילים ספורות מפה לאוזן, ולאחר מכן נשקו יחדיו זה עם זה ונפרדו כשדמעות בעיניהם.

כשחזרו לאחר הפסח אצל רבם בקאליב חקרו אודות כל

תהלוכותיו ומנהגיו של החתם סופר, ולאחר שסיפרו הכל אמר להם הרי ביקשתי אתכם להתנהג בחכמה מדוע לא ניגשתם לברכת שלום מאותו 'גנרל' שלא היה אלא 'אליהו הנביא' בכבודו ובעצמו, ואחר שזכיתם לדאותו בהקיץ היה לכם לבקש ממנו הברכה. ואילו על אותו 'קניידעל' שנמנעו מלאכול אמר הקאליבער שב'קניידעל' של החתם סופר אפשר לטעום את הטעם של קרבן הפסח!

• § • § •

**גדולת הצדיק הקדוש שלא
הפריע צערו הגדול בהנהגת
הסדר ביד רמה ובשמחה
עצומה**

מסופר אודות הסבא קדישא מוקני ישישי רבני ירושלים של מעלה, ה"ה הגה"ק רבי שלמה אליעזר אלפנדרי זצוק"ל, ששנה אחת בערב פסח התרחשה 'גניבה גדולה' בביתו של צדיק. כנראה אחד מן הערלים שבסביבה שידע והכיר את תהלוכותיהם של היהודים ומנהגיהם ניצל את ההמולה הגדולה שביום הגדול של ערב פסח, נכנס באין ודואים וגנב מתוך הבית סכום עצום של מאתיים נפוליון זהב! שהיה הון עתק בימים ההם.

כשהתגלה דבר הגניבה נעשה צער גדול בביתו של צדיק, הכל חיפשו ובידו בניסיון לברר אודות הגנב, ודחתה שם עוגמת נפש וחשכה גדולה. אולם עם רדת הלילה כאשר נכנס ובא יום טוב הגדול של פסח, תיכף הורה הצדיק לעזוב את כל העיסוקים אודות הגניבה, להשכיח את הכל מן הלב, ולקבל את החג בשמחה וברצון.

כשחזר הרב מבית הכנסת ונכנס אל היכל קדשו לעריכת הסדר, פתח את פי קדשו ואמר: הן נכון הדבר שנגנבו מאיתנו מאתיים נפוליון, אבל את הלב ואת המוח הרי לא גנבו לנו, הבה נא ניתן את כל ליבנו ומוחנו לקיים את מצוות הלילה כראוי וכיאותו

והעידו התלמידים על אותו ליל הסדר שבאותה שנה, שהיה באור מופלא רום מעלה ושנים רבות לא נראה כמותו בביתו של צדיק, כשהוא היה מלא שמחה וחדות לב במוחין גדולות וכל כולו שרוי בדבקות עילאה בשכינתא קדישתא.

• § • § •

בעמדנו כה בימים המבורכים והנעלים של חג הפסח דגן, נפתחה נא ברננה בברכתא ובצלוחתא מעליא קדם הוד מע"כ מורנו ורבינו מורד דרכנו ומאיר נתיבותינו הגה"צ שליט"א וקדם בניו הרבנים החשובים שליט"א העומדים תמיד לימין צדק, וקדם בני הקהילה הנכבדים ומשפחותיהם וכל הקוראים הנאמנים ביחד עם כל בית ישראל. - חג פסח כשר ושמה בבריות נופא ובנוהר מעליא, ובכל משאלת לב לטובה.

ומהרה נזכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים בגאולתנו השלמה, ובבנין בית קדשנו ותפארתנו במהרה בימינו - אמן.

זמני ערב פסח תשפ"ה - ירושלים

מ"ז אבילת חמץ זמן שיש 10:00 | מ"ז בעזר וביטול חמץ זמן שיש 11:20 | תצות היום 12:40 | שעה עשירית 3:55 | מ"ז אבילת אפיקומן 12:40

מוקד הזמנות ספרים •
של הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
קו הזמנות של מכון שטיב 0733-22-76-09

shivti11@gmail.com | 05276-10455 078-3331109 טל: רח' ישעיהו 7 ירושלים

יור"ל ע"י קהילת שבתי בבית ד' | רח' ישעיהו 7 ירושלים